

BIBLIA SACRA

ex

SEBASTIANI CASTELLIONIS

interpretatione eiusque postrema recognitione

Cracoviae

Apud A. G. Th. Vidovicum

MMXXIV

EVANGELIUM AUCTORE MARCO

IN TOTUM MARCUM ARGUMENTUM

COSMAE INDICOPOLITAE

Hic secundus evangelista Marcus, Petro ei Romae mandante, conscripsit evangelium, incipiens suam evangelicam narrationem a Baptismate: qui est typus resurrectionis ex mortuis, per quam ad immortalem et immutabilem vitam regeneramur. Post quod principium etiam ipse narrat tum tentationes ac victoriam, tum et Iudaeorum insidias, invasionemque aut captivitatem, mortemque, tum denique etiam resurrectionem: atque ita suam historiam absolvit. Meminit ipse quoque de Iohanne Baptista praedicante appropinquare regnum caelorum. Quae omnia concorditer cum beato Matthaeo pronuntiat: unus enim scopus est totius Sacrae Scripturae, nempe Christus. Hic igitur quoque Novi Testamenti praeco existens, eadem cum praecedente nobis descripsit, ab historia Baptismi ordiens: quod Baptisma est typus resurrectionis ex mortuis, dico autem novae et caelestis conversationis. Praeterea exposuit, quomodo sit baptizatus, in terra versatus, interfectus, resuscitatus, et denique in caelum regressus; ubi fecundae futuraeque vitae locus et politia est. Gloria autem sit Deo, qui ista omnia nobis inde ab initio praeparavit, praecannuntiavit, et denique implevit. Amen.

CAPUT 1

De Iohanne vaticinium: eiusdem locus, actio, concio, vestis, cibus. Christi baptismus et Iohannis. Baptizatus Iesus. Vox cum columba. Christi tentatio; ad hunc angeli; eius doctrina. Simonis, Andreae, Iacobi, Iohannis vocatio. Spiritus impurus. Petri socrus. Ad sacerdotem leprosus.

¹ Initium evangelii Iesu Christi, Dei Filii, ² uti scriptum est in vatibus:

« Ego tibi meum praemittam nuntium,
qui tibi viam praeparet;

³ vox clamantis in solitudine:

« parate viam Domini, dirigite semitas eius » ».

⁴ Baptizabat Iohannes in solitudine et emendationis vitae baptismum publicabat ad peccatorum veniam. ⁵ Ad eumque proficiscebatur tota Iudaea regio ac Hierosolymitani, et ab eo baptizabantur omnes in Iordane

fluvio confitentes peccata sua. ⁶ Erat autem Iohannes indutus camelinis pilis, lateribus pellicio cingulo cinctis, vescebaturque locustis et melle silvestri.

⁷ Atque huiusmodi verbis publice docebat: « Venit quidam post me, adeo me praestantior, ut ego non sim dignus qui eius calceorum corrigiam pronus solvam. ⁸ Ego quidem vos aqua baptizavi; at is vos Sancto Spiritu baptizabit ».

⁹ Accidit autem uti per eos dies veniret Iesus a Nazareta Galilaeae isque a Iohanne baptizatus est in Iordane. ¹⁰ Qui Iohannes simul ac ex aqua egressus est, vidit caelum findi et Spiritum quasi columbam descendere in eum; ¹¹ exstititque vox ex caelo: « Tu es meus carissimus Filius; qui mihi acceptus es ».

¹² Statimque Spiritus eum egit in solitudinem. ¹³ Ibique fuit in solitudine dies quadraginta tentatusque est a Satana; eratque cum feris, et ei ministrabant angeli.

¹⁴ Postquam autem captus est Iohannes, venit Iesus in Galilaeam divinique regni evangelium publicavit, ¹⁵ dicens completum esse tempus, et instare Dei regnum; corrigerent se et evangelio crederent.

¹⁶ Ambulans autem apud Galilaeae lacum vidit Simonem et Andream eius fratrem iacentes in lacum retia; erant enim piscatores. ¹⁷ Et Iesus dixit iis: « **Venite post me, et efficiam, uti sitis hominum piscatores** ». ¹⁸ Atque illi confestim, relictis suis retibus, eum secuti sunt. ¹⁹ Inde paululum progressus vidit Iacobum Zebedaei filium et Iohannem eius fratrem, qui et ipsi in navi reficiebant fundas, ²⁰ eosque protinus vocavit. Atque illi, patre suo Zebedaeo in navi cum mercenariis relicto, eum subsecuti sunt.

²¹ Profecti sunt autem Capharnaum. Atque ille continuo ingressus Sabbatis in collegium docet, ²² illis ad eius doctrinam attonitis: quippe qui eos doceret uti potestate praeditus, non uti scribae. ²³ Erat autem in eorum collegio homo impurum habens spiritum, qui sic exclamavit: ²⁴ « Heu, quid tibi nobiscum rei est, Iesu Nazarene? Venisti perditum nos? Scio te quis sis: Sanctus Dei ». ²⁵ At Iesus eum increpuit, dicens: « **Obmutesce et ex isto migra!** ». ²⁶ Tum illum spiritus impurus laceravit et ingenti cum clamore exiit ex eo. ²⁷ Id quod admirati sunt omnes, ita

ut inter sese disceptarent, quidnam id esset; quaenam ea foret nova doctrina; quod per potestatem etiam impuris spiritibus imperaret, iique ei parerent. ²⁸Itaque dimanavit celeriter eius fama in omnia Galilaea finitima.

²⁹Simul ac autem ex collegio egressi sunt, venerunt in aedes Simonis et Andreae cum Iacobo et Iohanne. ³⁰Socrus autem Simonis iacebat febricitans; id quod illi ei statim dixerunt. ³¹Atque ipse eam aggressus, eius manu prehensa allevavit; eaque protinus liberata febre, coepit iis ministrare.

³²Sub vesperum autem, occidente sole, afferebantur ad eum omnes male affecti ac furiosi; ³³totaque civitas convenerat ad fores. ³⁴Atque ille multos, qui variis morbis vexabantur, sanavit, et multa daemonia eiecit neque sinebat dicere daemonia, se scire eum esse Christum.

³⁵Mane autem, multa adhuc nocte, surrexit exiitque Iesus, et abiit in desertum locum atque illic orabat. ³⁶Quem consecuti Simon et eius comites, ³⁷eumque nacti, dicunt ei eum ab omnibus conquiri. ³⁸Quibus ille: « *Eamus — inquit — in finitima oppidula, ut illic quoque praedicem: hac enim de causa profectus sum* ». ³⁹Itaque publice docebat in eorum collegiis per totam Galilaeam et daemonia eiciebat.

⁴⁰Aggressus autem eum leprosus congenueclans, huiusmodi verbis rogavit: « Si vis, potes me purgare ». ⁴¹Et Iesus miseritus, illum porrecta manu tetigit: « *Volo — inquit ei — purgator!* »; ⁴²et simul eo locuto, discesserunt ab illo leprae, isque purgatus est. ⁴³Ei autem interminatus, eum protinus eiecit, ⁴⁴et, « *Vide — inquit — ne cui quid dicas; sed i ostensum te sacerdoti et offer ob tui purgationem, quae praecepit Moyses, ut iis essent testimonio* ». ⁴⁵At ille egressus coepit multa praedicare et rem ita divulgare, uti Iesus non iam posset palam in urbes ingredi, sed foris desertis in locis esset; cum quidem ad eum veniretur undique.

CAPUT 2

Paralyticus. In peccata Iesus. Levi. Cum Christo peccatores. Cui Christus. Pro discipulis de ieiunio ac spicis.

¹Cum autem rursus post aliquot dies ingressus esset Capharnaum, ²ubi auditum est, eum esse domi, protinus tam multi convenerunt, ut eos

ne vestibulum quidem caperet. ³Ad quos cum verba faceret, veniunt ad eum quidam membris captum ferentes, qui a quattuor portabatur. ⁴Qui cum ad eum accedere propter hominum turbam non possent, detexerunt tectum ubi erat ille; factoque foramine, demisere grabatum in quo iacebat sideratus. ⁵Eorum visa fiducia, Iesus dicit siderato: « **Gnate, ignoscuntur tibi peccata tua** ».

⁶Erant autem scribarum quidam illic sedentes, qui cum suis animis sic cogitabant: ⁷« Qui fit, ut hic ita loquatur impie? Quis potest ignoscere peccata nisi unus Deus? ». ⁸Tum Iesus, cum protinus animo suo eos sic secum cogitare cognovisset, dixit iis: « **Quid ista cogitatis cum vestris animis?** ⁹**Utrum facilius est dicere siderato: « Ignoscuntur tibi peccata », an dicere: « Surge et tolle grabatum tuum et ambula »?** ¹⁰**Atque uti sciatis potestatem habere Filium hominis ignoscendi in terris peccata,** ¹¹**tibi dico: — inquit siderato — surge et, sublato grabato tuo, abi domum tuam** ». ¹²Atque ille protinus surrexit, sublatoque grabato, exiit coram omnibus, adeo ut omnes attoniti Deum collaudarent, sese nihil umquam tale vidisse confitentes.

¹³Profectus est autem rursus ad lacum; et ad eum omnes vulgo veniebant isque eos docebat. ¹⁴Praeteriens autem Iesus conspicatus Levin Halphaei filium ad publicanorum mensam sedentem, dicit ei: « **Sequere me** ». Atque ille surrexit, eumque secutus est. ¹⁵Accidit autem uti, Iesu in illius aedibus convivante, cum multi publicani et improbi cum eo eiusque discipulis accumberent, — erant enim multi qui eum secuti fuerant — ¹⁶Scribae et Pharisei, eo viso cum publicanis et improbis cibum capiente, quaerent ex eius discipulis, qui fieret, uti cum publicanis et improbis cibum potionemque sumeret. ¹⁷Quo audito, Iesus dixit iis: « **Non egent valentes medico, sed male affecti; non veni vocatum insontes sed sontes ad frugem** ».

¹⁸Cum solerent autem Iohannis et Phariseorum discipuli ieiunare, eum huiusmodi verbis convenerunt: « Qui fit, uti Iohannis et Phariseorum discipuli ieiunent, tui discipuli non ieiunent? ». ¹⁹Quibus Iesus: « **Posuntne qui nuptias celebrant, — inquit — dum iis sponsus adest, ieiunare? Quamdiu habent secum sponsum, non possunt ieiunare.** ²⁰**Sed veniet tempus, cum iis sponsus auferetur; quo quidem tempore ieiunabunt.** ²¹**Neque vero quisquam panni rudis pittacium assuit veteri vestimento; alioqui novum illud eius supplementum auferret veteris partem, atque ita deterior fieret fissura.** ²²**Neque quisquam vinum novum in veteres**

utres recondit, alioqui rumperet utres vinum novum et vinum effunderetur et utres perderentur; sed est vinum novum in novos utres condendum ».

²³ Accidit autem ut, eo per sata transeunte, cum Sabbati dies esset, eius discipuli iter facientes spicas vellerent. ²⁴ Itaque Pharisei dixerunt ei: « En, cur faciunt Sabbatis, quod non licet? ». ²⁵ Quibus ille: « Numquamne legistis — inquit — quid fecerit David, cum aliquando egeret et esuriret ipse eiusque comites? ²⁶ Uti Dei domum ingressus, Abiathare pontifice, apposititios panes, quibus nonnisi sacerdotibus vesci fas est, comederit et suis etiam comitibus impertiverit? ²⁷ Sabbatum — inquit iis — propter hominem factum est, non homo propter Sabbatum; ²⁸ itaque dominus Filius est hominis etiam Sabbati ».

CAPUT 3

Arida manus. Concilium in Iesum. Discipulorum numerus, legatio, virtutes. Calumnia in Christum de Beelzebul. Peccatum inexpiabile. Quis Christo cognatus.

¹ Ingressus est autem rursus in collegium. Ubi, cum homo esset aridam habens manum, ² illi eum observabant, an Sabbato eum sanaret, ut eum incusarent. ³ Igitur ille homini siccam habenti manum dixit: « Surge in medium ». ⁴ Tum illos alloquens: « Licetne Sabbatis bene facere an male facere? Vitam servare an interficere? ». ⁵ Cumque illi tacerent, ille eos irate circum intuitus, eorum animi callum dolens, dicit homini: « Extende manum tuam ». Atque ille extendit, eaque tam sana reddita est, quam erat altera. ⁶ Pharisei vero egressi protinus cum Herodianis consilium de eo perimendo ceperunt.

⁷ At Iesus sese cum suis discipulis recepit ad lacum. Eumque ingens hominum multitudo a Galilaea secuta est, et a Iudaea, ⁸ et a Hierosolymis, et ab Idumaea, et ab agro Transiordanino, Tyroque et Sidoni finitimi, cum audivissent quae faceret, ad eum ingenti multitudine venerunt. ⁹ Itaque ille suis discipulis mandavit, uti sibi praesto esset navicula propter turbam, ne ab illis premeretur.

¹⁰ Multos enim sanaverat, itaque ruebant in eum, ut eum tangerent, quotquot erant in aliquo cruciatu. ¹¹ Item spiritus impuri, cum eum

aspexerant, accidebant ei, et ita clamabant: « Tu es Dei Filius! ». ¹² Quos ille multum obiurgabat, ne se manifestum facerent.

¹³ Ascendit autem in montem et advocavit quos voluit, atque ubi illi ad eum venerunt. ¹⁴ Constituit Duodecim, qui se comitarentur, et quos ad publice docendum dimitteret. ¹⁵ Quique potestatem haberent curandi morbos, et daemonia eiciendi: ¹⁶ imposuit autem Simoni nomen Petrum; ¹⁷ itemque Iacobum Zebedaei filium et Iohannem Iacobi fratrem, quibus nomina imposuit Boanerges, hoc est tonitrus filii; ¹⁸ et Andream et Philippum et Bartholomaeum et Matthaëum et Thoman et Iacobum Halphaei filium et Thaddaeum et Simonem Cananitam ¹⁹ et Iudam Iscariotam: eum a quo proditus est.

²⁰ Deinde ubi domum venerunt, convenit rursum multitudo, adeo uti ne cibum quidem capere possent. ²¹ Quo audito, sui ad eum capiendum profecti sunt: dicebant enim eum esse insanum.

²² Scribae autem, qui a Hierosolymis descenderant, dicebant eum habere Beelzebulem et per daemoniorum principem eicere daemonia. ²³ At ille eos advocatos sic est per similitudines allocutus: « *Potestne Satanas Satanan eicere?* ²⁴ Quodsi quod regnum ab sese dissidet, id regnum stare non potest; ²⁵ aut si qua domus secum ipsa dissident, ea domus stare non potest. ²⁶ Quodsi Satanas secum ipse pugnat ac dissidet, stare nequit, sed finem habebit. ²⁷ Non potest quisquam alicuius potentis supellectilem, in eius aedes ingressus diripere, nisi prius potentem illum vinciat; atque ita demum eius aedes diripiat. ²⁸ Certo scitote: omnium hominum generi peccata et quaecumque maledicta dixerint, ea esse ignoscenda; ²⁹ sed qui Sancto Spiritui maledixerit, numquam assecuturus est veniam, sed obnoxius est supplicio sempiterno ». ³⁰ Quoniam dicebant eum immundum habere spiritum.

³¹ Venerunt autem eius mater et fratres, forisque manentes curarunt eum arcessendum, ³² cum quidem eum circumsederet hominum multitudo. Cum igitur illi ei dixissent adesse foris eius matrem et fratres [et sorores] qui eum quaerent, ³³ ille sic iis respondit: « *Quae est mea mater meique fratres?* ». ³⁴ Tum circumspectis discipulis, qui se circumsedebant: « *Ecce mea mater — inquit — meique fratres:* ³⁵ quisquis enim Dei voluntati paret, is meus frater et soror et mater est ».

CAPUT 4

Semen incientis parabola. Cur quibusdam per parabolas Christus. Obscuri declaratio. Lucernae locus, usus. An quid vere latens. Relatio par. Seminatore ac messor. Sinapis semen. Iesus in tempestates.

¹Rursus autem coepit ad lacum docere. Tantaque ad eum convenit hominum multitudo, uti navim ingressus sederet in lacu, et omnem multitudinem, quae apud lacum in terra erat, ² multa per similitudines doceret, et inter docendum sic iis diceret: ³ « **Audite. Profectus est aliquando quidam sator ad serendum.** ⁴Atque inter serendum accidit, ut aliud caderet apud viam, id quod comederunt aerae volucres quae supervenerunt. ⁵Aliud cecidit in saxetum, ubi non multam habebat humum, idque statim exortum est, quod profundam terram non haberet; ⁶deinde orto sole, aestuavit et, quoniam radicem non habebat, aruit. ⁷Aliud cecidit in spinas; quae spinae creverunt idque suffocarunt, ita uti fructum non ediderit. ⁸Aliud cecidit in bonam terram, ediditque fructum: qui tanto incremento auctus est, ut extulerit partim cum tricesimo, partim cum sexagesimo, partim cum centesimo. ⁹Qui aures habet ad audiendum, — inquit iis — audiat ».

¹⁰Cum autem seorsum esset, interrogarunt eum sui cum Duodecim de ea similitudine. ¹¹Quibus ille: « **Vobis datum est — inquit — regni Dei arcanum nosse; at cum illis exteris omnia per similitudines aguntur,**

*¹²ut aspiciant neque videant,
et audiant nec intellegant,
ne ad frugem redeant,
atque ita iis ignoscantur peccata.*

¹³An nescitis hanc similitudinem, — inquit iis — quo pacto vero similitudines omnes cognoscetis? ¹⁴Sator sermonem serit. ¹⁵Secundum viam autem ubi seritur sermo, ii sunt qui simul ac audiverunt, venit Satanass tollitque satum in eorum animis sermonem. ¹⁶Similiter, qui in saxetum seruntur, ii sunt qui, cum sermonem audiunt, eum protinus accipiunt cum laetitia; ¹⁷verum non habent in sese radicem, sed temporarii sunt; deinde orta propter sermonem calamitate aut insectatione, cito dimoventur. ¹⁸Qui autem in spinas seruntur, ii sunt qui sermonem audiunt; ¹⁹sed superveniunt huius vitae curae et divitiarum

fallacia reliquarumque rerum cupiditates, quae sermonem ita suffocant, uti sit infructuosus. ²⁰At in bonam terram sati, ii sunt qui sermonem et audiunt et admittunt, et fructum ferunt partim tricecuplum, partim sexagecuplum, partim centuplum ».

²¹Item hoc dixit iis: « Numquid accenditur lucerna, uti sub modio ponatur aut sub lecto? Non ut in candelabro ponatur? ²²Nihil enim est tam occultum, quod non sit patefaciendum; neque quidquam tam arcane sit, quod non palam futurum sit. ²³Si quis aures ad audiendum habet, audiat.

²⁴Videte quid audiat: — inquit iis — qua mensura metiemini, metiendum vobis est et vobis addetur audientibus. ²⁵Nam qui habet, ei dabitur; qui vero non habet, etiam quod habet eripietur ei ».

²⁶Deinde dicebat: « Perinde est caeleste regnum, acsi quis iaciat humi semen; ²⁷deinde dormiat atque surgat noctes et dies, semenque germinet et grandescat, eo nesciente. ²⁸Nam terra sponte sua parit primum herbam, deinde spicam, deinde plenum in spica frumentum. ²⁹Simul ac autem fructus adolevit, ille falcem immittit, quoniam messis adest ».

³⁰Item dicebat: « Cui assimilabimus regnum Dei aut qua id comparatione comparabimus? ³¹Perinde est ac granum sinapi quod, cum in terra satum est, est quidem omnium terrestrium seminum vel minimum; ³²sed cum est satum, crescit fitque omnium maximum holerum tantosque ramos procreat, uti possint sub eius umbra aereae volucres nidulari ».

³³Huiusmodi similitudinibus multis ad illos verba faciebat, prout audire poterant; ³⁴nec eos absque similitudine alloquebatur, sed seorsum discipulis suis explicabat omnia.

³⁵Dixit autem iis illo die sub vesperum: « **Traiciamus** ». ³⁶Itaque illi, omisso hominum multitudine, eum admiserunt, ut erat in navi; cum quidem aliae quoque naviculae essent una cum eo. ³⁷Exstitit autem tanta venti procella, uti fluctus adeo navim invaderent, ut ea iam repleretur, ³⁸cum esset ipse in puppi super cervicali dormiens. Igitur illi eum excitant, et: « Magister, — inquiunt — nihilne hoc curas quod perimus? ». ³⁹At ille expergefactus ventum obiurgavit et lacui dixit: « **Tace, obmutesce!** ». Itaque, sedato vento, magna tranquillitas exstitit. ⁴⁰Et ille: « **Adeone timidi estis;** — inquit iis — qui fit, uti fiduciam non habeatis? ». ⁴¹Illi

vero ingenti metu perculsi, dicere inter sese: «Et quis est hic, ut ei ventus et lacus oboediant? ».

CAPUT 5

Daemoniacus a legione. Demersi sues. Iesus dimissus. Personati officium grati. Filia rediviva. Profluvium vetus.

¹Venerunt autem trans lacum in agrum Gadarenorum. ²Eique, simul ac ex navi egressus est, occurrit ex monumentis homo impurum habens spiritum, ³in monumentis degere solitus; quem ne catenis quidem poterat vincere quisquam, ⁴quippe a quo saepe compedibus catenisque vincto, discerptae fuerant catenae, et compedes comminutae, nec eum quisquam domare potuerat; ⁵semper autem, noctes diesque in montibus et sepulcretis agens, clamabat et se ipsum lapidibus contundebat. ⁶Is viso procul Iesu accurrit eique honorem praebuit ⁷et ingenti voce clamans, inquit: « Quid tibi mecum rei est, Iesu, supremi Dei Fili? Obtestor te per Deum, ne me torqueas ». ⁸Ille enim ei dicebat: « **Exi, impure spiritus, ex homine** », ⁹eumque interrogabat quod ei nomen esset. Cui ille respondit: « Legio mihi nomen est, quoniam multi sumus » ¹⁰eumque multum orabat, ne eos extra eam regionem mitteret.

¹¹Erat autem illic apud montes porcorum grex ingens qui pascebat. ¹²Igitur eum rogarunt daemones omnes, uti se in porcos mitteret, ut in eos ingrederentur. ¹³Id quod simul ac iis permisit Iesus, egressi spiritus impuri ingressi sunt in porcos. Atque grex per praeceps in lacum decurrit — erant autem circiter duo milia — inque lacu suffocati sunt. ¹⁴Subulci autem fugerunt, idque et in urbe et per rura nuntiarunt. Itaque profecti homines ad videndum quod accidisset ¹⁵veniunt ad Iesum, spectantque furiosum illum sedentem vestitumque et sanae mentis qui legionem habuerat, timueruntque. ¹⁶Cumque iis narrassent qui viderant, quid accidisset furioso itemque de porcis, ¹⁷coeperunt eum orare, ut ex suis finibus discederet. ¹⁸Eum autem in navim ingressum, rogabat qui furiosus fuerat, ut esset ei comes. ¹⁹Verum Iesus non permisit ei, sed dixit: « **Abi domum tuam ad tuos iisque nuntiatio quae tibi Dominus, tui miseritus, fecerit** ». ²⁰Ita ille discessit coepitque per Decapolin praedicare quae sibi fecisset Iesus; id quod mirabantur omnes.

²¹Iesu autem, rursus in navi traiecto, convenit ad eum frequens hominum multitudo. ²²Cumque esset apud lacum, venit quidam magistrorum collegii nomine Iairus qui, eo viso, ei ad pedes accidit ²³eumque multum oravit, dicens filiolarum suarum in extremo esse periculo; veniret, eique manus imponeret, uti servaretur ac revalesceret. ²⁴Ita ille cum eo abiit, tanta eum sequente hominum multitudine, ut eum premerent.

²⁵Quaedam autem mulier, quae sanguinis profluvio duodecim iam annos laborabat ²⁶et multa a multis passa medicis, omni sua re consumpta, non solum nihil profecerat, sed in deterius venerat, ²⁷cum de Iesu audivisset, venit a tergo inter turbam eiusque vestimentum tetigit: ²⁸cogitabat enim, si vel eius vestes attingeret, se salvam fore. ²⁹Et protinus aruit eius fons sanguinis, sensitque se corpore esse ab ea miseria sanatum. ³⁰Et Iesus, statim apud sese vim a se profectam cognoscens, conversus in turbam dixit: « **Quis mea vestimenta tetigit?** ». ³¹Cui eius discipuli: « Vides te turba premi et quaeris, quis te tetigerit? ». ³²Sed cum ille circumspiceret, ut eam videret, quae id fecerat, ³³territa mulier et tremebunda, sciens quid sibi accidisset, venit et ei accidit, remque omnem, uti sese habebat, dixit. ³⁴Et ille: « **Filia, — inquit ei — tua te fiducia servavit. Abi salva et esto a tuo malo sana** ».

³⁵Adhuc eo loquente, veniunt a magistro collegii qui ei dicunt: « Tua filia mortua est; quid iam molestus es magistro? ». ³⁶At Iesus, simul ac quid diceretur audivit, dixit magistro collegii: « **Ne metue; tantum crede!** ». ³⁷Non sivit autem quemquam se subsequi, praeter Petrum et Iacobum et Iohannem Iacobi fratrem. ³⁸Deinde, ubi venit in aedes magistri collegii, videt tumultum et plorantes multumque eiulantes, ³⁹ingressusque dicit iis: « **Quid tumultuamini et ploratis? Puella non est mortua, sed dormit** ». ⁴⁰At illi eum deridere. Ipse, eiectis omnibus, assumpto puellae patre atque matre et suis comitibus, ingreditur eo ubi iacebat puella; ⁴¹eiusque manu prehensa, dicit ei: « **Talitha, cumi!** », quae verba sic sonant: « **Puella, inquam tibi: surge!** ». ⁴²Statimque surrexit puella, et ambulare coepit; erat autem annorum duodecim. Unde illi vehementer attoniti sunt. ⁴³Praecepit autem iis Iesus magnopere, ne quis id rescisceret, eique cibum dari iussit.

CAPUT 6

In patria propheta. Apostolorum missio, virtutes, habitus, egestas, mandata, opera. De Iesu sententiae. Iohannis vincula, mors, humatio. Panes quinque, ac duo pisces. Malacia, alia.

¹ Illinc deinde profectus venit in suam patriam, sequentibus eum eius discipulis. ² Atque ubi advenit Sabbatum, coepit in collegio docere, ita uti multi audientes attoniti dicerent: « Unde ei haec? Et quae est quae ei data est sapientia, et quae fiunt eius manibus miracula? ³ An non is est faber, Mariae filius, Iacobi et Iosetos et Iudae et Simonis frater, et nonne sunt hic apud nos eius sorores? ». Itaque in eo offendebantur. ⁴ Et Iesus dicebat iis, non esse vatem inhonoratum nisi in sua patria, et apud consanguineos domique suae. ⁵ Itaque non potuit illic ullum facere miraculum, nisi quod paucos aegrotos impositis manibus sanavit, ⁶ admiratus eorum infidentiam.

Obibat autem vicos undique finitimos docens.

⁷ Vocatosque Duodecim coepit binos dimittere iisque in spiritus impuros potestatem dedit; ⁸ praecepitque, ne quid ad iter circumferrent nisi baculum tantum: non peram, non panem, non aes in crumina, ⁹ sed sandaliis calcearentur neque binas induerent tunicas. ¹⁰ Item iis dixit: « Ubicumque domum ingressi fueritis, illic manetote, donec inde migretis. ¹¹ Et quicumque vos non admiserint nec audiverint, vos illinc proficiscentes excutite pulverem, qui suberit vestris pedibus, quod sit iis testimonio. Hoc vobis confirmo: mitius actum iri cum Sodomis et Gomorrhis in die iudicii, quam cum illa civitate ».

¹² Igitur illi profecti, mores corrigere publice docebant; ¹³ multaque daemonia eiciebant et multos aegrotos oleo ungebant ac sanabant.

¹⁴ Id cum audivisset rex Herodes, — nam celebre factum erat eius nomen — dicebat Iohannem, qui baptizare solitus fuerat, ex mortuis surrexisse, ideoque eum tam esse factis potentem. ¹⁵ Alii dicebant Elian esse, alii vatem esse, aut ut aliquem vatum. ¹⁶ Quo audito, Herodes dicebat quem ipse decollasset Iohannem eum esse, ex mortuis surrexisse.

¹⁷ Nam ipse Herodes Iohannem capiendum curaverat et in custodia vinciendum propter Herodiada Philippi sui fratris uxorem, quam ipse

duxerat in matrimonium. ¹⁸ Dicebat enim Iohannes Herodi, non lice-
re ei uxorem habere sui fratris. ¹⁹ Herodias autem imminebat Iohanni
eumque interficere volebat; sed non poterat, ²⁰ propterea quod Herodes
Iohannem verebatur, sciens virum esse iustum atque sanctum, eumque
observabat eique multis in rebus auscultabat et eum libenter audiebat.
²¹ Accidit autem opportuna dies, qua Herodes optimatibus tribunisque
et primatibus Galilaeae natalicia dabat. ²² Et ingressa ipsius Herodiados
filia saltavit, Herodique et convivis ita placuit, uti dixerit rex puellae:
« Posce me quidquid voles, tibi dabo », ²³ eique sic iuravit: « Quidquid
a me petieris, id tibi dabo: etiamsi sit regni mei dimidium ». ²⁴ At illa
egressa, consuluit suam matrem, ecquid peteret. Et mater iussit, uti
Iohannis Baptistae caput. ²⁵ Itaque illa statim, festinanter ad regem
ingressa, petiit his verbis: « Volo uti mihi des protinus in catino caput Io-
hannis Baptistae ». ²⁶ Id quod dolens rex, tamen propter iusiurandum et
convivas noluit ei denegare; ²⁷ misitque confestim res speculatorem et
ei, ut illius caput afferret, imperavit. Ille eum in carcere decollatum iit
²⁸ et eius caput in catino attulit ac puellae tradidit, quod puella porro
suae matri dedit. ²⁹ Hoc audito, Iohannis discipuli venerunt sublatum
eius corpus, idque in monumento posuerunt.

³⁰ Convenerunt autem ad Iesum apostoli eique omnia, quaeque fecerant
quaeque docuerant, renunciaverunt. ³¹ Et Iesus iussit iis, ut adessent
ipsi seorsum in desertum locum paululumque requiescerent. Erant enim
qui veniebant et qui abibant tam multi, ut iis ne cibi quidem capiendi
otium suppeteret. ³² Ita discessit in desertum locum in navi seorsum.

³³ Quos cum vulgus abire videret, agnoverunt eum multi et illuc pedestres
ex omnibus urbibus concurrerunt, eosque aggressi ad eum convenerunt.
³⁴ Itaque egressus Iesus, tantam conspicatus multitudinem, miseritus est
eorum, quod erant perinde ac pastorem non habentes oves, eosque multa
docere aggressus est. ³⁵ Postquam autem iam sera venit hora, eius disci-
puli eum huiusmodi verbis sunt aggressi: « Desertus est hic locus et iam
sera hora; ³⁶ dimitte eos, ut in finitimos pagos vicosque profecti panes
sibi comparent; nam quod comedant non habent ». ³⁷ Et Iesus iis re-
spondens: « **Praebete vos iis cibum** », inquit. Cui illi: « Eamus emptum
ducentis denariis panes, quibus eos pascamus? ». ³⁸ Et ille: « **Quot pa-
nes habetis? — inquit iis — Ite visum** ». Quo cognito, cum quinque et
duos pisces dixissent, ³⁹ iussit illos omnes discumbere catervatim in viri-
di gramine. ⁴⁰ Ac, postquam in classes distributi centeni et quinquageni

discubuerunt, ⁴¹ ille, sumptis quinque panibus et duobus piscibus, caelum suspiciens laudes egit fregitque panes et suis discipulis tradidit, ut illis apponerent, duosque pisces distribuit omnibus. ⁴² Comederuntque cuncti ad satietatem; ⁴³ et sublata sunt fragmentorum duodecim canistra plena, necnon ex piscibus; ⁴⁴ Et erant, qui comederant, virorum circiter quinque milia.

⁴⁵ Deinde confestim coegit discipulos suos navim conscendere et ante trahere ad Bethsaidam, dum ipse turbam illam dimitteret. ⁴⁶ Postquam illis vale dixit, discessit in montem orandi gratia. ⁴⁷ Sub vesperum cum esset navis in medio lacu, et ipse solus in terra, ⁴⁸ vidit eos in remigando vexari, quippe cum ventus esset iis contrarius. Deinde circa quartam noctis vigiliam, venit ad eos per lacum ingrediens eosque volebat praeterire. ⁴⁹ At illi eum lacu ambulanti conspicati, et spectrum esse rati, exclamare: ⁵⁰ omnes enim eum viderunt turbatique sunt. Tum ille continuo eos allocutus: « **Bono este animo, — inquit — ego sum; ne timete!** ». ⁵¹ Ad eosque ascendit in navim et ventus posuit, id quod illi supra modum attoniti apud sese mirari: ⁵² non enim considerabant illos panes, utpote qui torpentibus essent animis.

⁵³ Postquam traiecerunt, venerunt in agrum Genezarethanum. ⁵⁴ Ac simul ac appulsi ex navi egressi sunt, incolae, eo cognito, ⁵⁵ totam illam finitimam regionem percurrerunt coeperuntque in grabatis male affectos eo afferre, ubi eum esse audiebant. ⁵⁶ Ac quocumque intrabat in vicos, in urbes aut pagos, proponebant per fora aegrotantes, eumque rogabant, uti vel eius togae limbum tangerent; ac quicumque eum tangebant sanabantur.

CAPUT 7

Pro discipulis illotis. Pharisaeorum increpatio. Nos foedantia. Syrophoenissae gnata, fides, gratia.

¹ Convenerunt autem ad eum Pharisei et quidam scribarum, qui Hierosolymis venerant. ² Qui, cum vidissent quosdam eius discipulorum profanis, hoc est, illotis manibus cibum capere, reprehenderunt: ³ nam Pharisei Iudaeique omnes non, nisi saepe lotis manibus, epulantur, tenentes veterum institutum; ⁴ item a foro non, nisi loti, epulantur; aliaque multa sunt, quae tenenda acceperunt: poculorum lotiones et urceorum

et aeramentorum et lectorum. ⁵ Deinde sic eum interrogant Pharisei et scribae: « Cur non agunt tui discipuli, uti veterum postulat institutio, sed illotis manibus cibum capiunt? ». ⁶ Quibus ille sic respondit: « Recte de vobis simulatoribus vaticinatus est Esaias, uti scriptum est:

*« Hic populus me labiis honorat,
cum eorum cor absit a me procul;
⁷ verum frustra me venerantur,
docentes doctrinas quae sunt hominum praecepta ».*

⁸ Nam, relicto Dei praecepto, tenetis hominum institutum; urceorum poculorumque lotiones et alia his consimilia multa facitis. ⁹ Probe — inquit iis — Dei praeceptum antiquatis, uti vestram conservetis institutionem. ¹⁰ Moyses enim dixit: *« Honora tuum patrem atque matrem »*, et: *« Qui patri matrive maledixerit, morte plectatur »*. ¹¹ At vos dicitis: *« Si quis patri matrive dixerit: Corban, hoc est: donarium, quod a me proficiscetur, id tibi proderit »*. ¹² Ita non sinitis eum iam quidquam suo patri matrive praestare, ¹³ Dei dictum ista, quam tradidistis, institutione rescindentes; atque huiusmodi multa facitis ».

¹⁴ Tum advocata omni multitudine, dixit iis: « Audite me, omnes, et intellegite: ¹⁵ nihil est extra hominem quod in eum intret, quod eum possit inquinare; sed quae ex eo prodeunt, ea sunt quae hominem polluant! ¹⁶ Si quis aures habet ad audiendum, audiat ».

¹⁷ Ubi autem a turba domum ingressus est, interrogarunt eum eius discipuli de illa similitudine. ¹⁸ Quibus ille: « Adeone vos quoque tardi estis? An nondum intellegitis nihil, quod extrinsecus in hominem intrat, posse eum coinquinare? ¹⁹ Utpote, cum non in eius cor sed in ventrem et in latrinam feratur, expurgans omnes cibos. ²⁰ Sed quod ex homine exit — inquit — polluit hominem: ²¹ interne enim ex hominum corde prodeunt pravae cogitationes, adulteria, stupra, caedes, ²² furta, avaritiae, malitiae, fraus, libido, malus oculus, maledicta, superbia, dementia; ²³ haec omnia mala intrinsecus prodeunt et hominem polluant ».

²⁴ Illinc profectus, discessit in Tyri Sidonisque confinia. Ingressusque domum nolebat id scire quemquam, sed non potuit latere. ²⁵ Nam cum de eo audivisset quaedam mulier, cuius filia spiritum habebat impurum, venit et ei ad pedes accidit. ²⁶ Erat autem mulier Graeca, genere Syrophoenissa. Ea rogabat eum, uti daemonium expelleret ex sua filia. ²⁷ At Iesus dixit ei: « Sine prius satiari gnatos: non enim convenit sumere

gnatorum panem et catellis obicere». ²⁸ Et illa: «Etsi ita est, Domine, — inquit ei respondens — tamen catelli sub mensa comedunt de puerorum micis». ²⁹ Tum ille: «Propter istud dictum — inquit ei — abi; migravit daemonium ex tua filia». ³⁰ Itaque illa domum suam profecta, invenit egressum daemonium et iacentem in lecto filiam.

³¹ Rursum profectus ex Tyriis Sidonisque finibus venit ad Galilaeae lacum per medios fines Decapoleos. ³² Eique adductus est surdus tardiloquus, cui, uti manum imponeret, rogatus est. ³³ Atque ille eo seorsum extra turbam seducto, immisit suos digitos in eius auris spuitque et eius linguam tetigit ³⁴ et, in caelum intuens, ingemuit eique dixit: «Ephphatha», hoc est: «Aperitor». ³⁵ Ac protinus illius et aures apertae et solutum est linguae vinculum, ita uti recte loqueretur. ³⁶ Praecepit autem iis, ut id nemini dicerent; sed quo magis iis praecipiebat, eo magis praedicabant ³⁷ et maiorem in modum obstupescebant, dicentes eum omnia recte fecisse, uti surdi audirent, et uti muti loquerentur, efficere.

CAPUT 8

Septem panes. Ostentorum cupidi. Fermentum Pharsiaeorum. Caecus. Petrus de Christo. Iesu mors praedicta. Petrus Satan, piorum crux.

¹ Per dies erat permagna hominum multitudo nec habebant, quod comessent, et Iesus, advocatis suis discipulis, inquit: ² «Miseret me huius multitudinis, si quidem iam tres dies me comitantur nec habent, quod comedant; ³ quodsi eos domum ieiunos dimisero, defetiscentur in via: nam eorum nonnulli procul venerunt». ⁴ Et discipuli eius sic responderunt: «Unde possit eos quisquam panibus hic in solitudine satiare?». ⁵ At ille eos interrogavit: «Quot habetis panes?». «Septem», inquiunt. ⁶ Tum ille iussit multitudinem humi discumbere; sumptosque septem panes, actis gratiis, fregit suisque tradidit discipulis, ut apponerent; quos illi apposuerunt multitudini. ⁷ Cumque paucos haberent pisciculos; ille, actis laudibus, iussit eos quoque apponi. ⁸ Illi vero epulati sunt ad satietatem; suntque sublatae reliquorum fragmentorum sportae septem. ⁹ Erant autem, qui comederunt, circiter quattuor milia.

¹⁰ Quibus ille dimissis, confestim conscensa navi cum suis discipulis, venit in tractus Dalmanuthanos. ¹¹ Eo profecti Pharisei coeperunt cum eo

contendere, postulantes ab eo signum de caelo, eius tentandi gratia. ¹² At ille animo ingemuit et dixit: « **Quid signum quaerit haec natio? Pro certo habetote: nullum huic nationi signum datum iri** ». ¹³ Deinde, relictis iis, rursum, conscensa navi, traiecit.

¹⁴ Obliti autem erant panes sumere nec nisi unum panem secum habebant in navi. ¹⁵ Itaque cum ille iis praeciperet, viderent uti Pharisaeorum Herodisque fermentum caverent, ¹⁶ illi inter sese cogitabant ac dicebant id eo pertinere, quod non haberent panes. ¹⁷ Quo cognito, Iesus iis inquit: « **Quid cogitatis? Vos non habere panes? An nondum animadvertitis nec intellegitis? Adhuc torpentia habetis corda?** ¹⁸ *Oculos habentes non videtis, et aures habentes non auditis?* Neque meministis, ¹⁹ cum illos quinque panes ad hominum quinque milia fregi, quot canistra plena fragmentorum sustuleritis? ». « Duodecim », inquit ei. ²⁰ « **Quid cum septem ad quattuor milia? Quot plenas fragmentorum sportas sustulistis?** » « Septem », inquit. ²¹ Et ille: « **Qui fit, — inquit iis — uti non animadvertatis?** ».

²² Deinde ubi Bethsaidam venit, allatus est ei caecus, quem uti tangeret, rogatus est. ²³ Et ille, prehensa caeci manu, eum eduxit ex vico, et eius oculos conspuuit eique manus imposuit et eum interrogavit, ecquid videret. ²⁴ Et ille intuitus, dixit: « Video homines: nam arborum ritu video ambulantes ». ²⁵ Deinde rursus ille eius oculis manu imposuit effecitque, uti videret; ita, uti restitutus, omnes perspicue discerneret. ²⁶ Atque ille eum domum dimisit vetans, ne vel in vicum ingrederetur, vel id cuiquam in vico diceret.

²⁷ Profectus est autem Iesus eiusque discipuli in vicos Caesareae Philippi, atque in via suos discipulos huiusmodi verbis interrogavit: « **Quem me dicunt homines esse?** ». ²⁸ Cui illi responderunt, Iohannem Baptistam, alii Elian, alii vatem aliquem. ²⁹ Et ille: « **Vos vero, — inquit iis — quem dicitis me esse?** ». Cui Petrus ita respondit: « Tu es Christus ». ³⁰ At ille iis interdixit, ne cui se indicarent.

³¹ Eosque docere coepit: oportere Filium hominis pati multa, et a senatoribus et pontificibus et scribis improbari ac interfici, et triduo post resurgere. ³² Dum ita aperte verba facit,prehendit eum Petrus et obiurgare coepit. ³³ At ille conversus discipulosque suos intuitus, Petrum his verbis obiurgavit: « **Abi post me, Satana, quandoquidem non divina, sed humana, sapis** ».

³⁴Tum advocato vulgo cum suis discipulis, dixit iis: « Qui me pone vult sequi, renuntiet sibimet ipsi suamque crucem tollat et me sequatur. ³⁵Nam qui volet animam suam servare, eam perdet; qui vero animam suam mea et evangelii causa perdiderit, eam servabit. ³⁶Quid vero proderit homini, si vel totum mundum lucratus fuerit, et animae suae iacturam faciat? ³⁷Aut quam dabit homo animae suae compensationem? ³⁸Nam quem mei meorumque dictorum in hac adulterina improbaque natione puduerit, eius vicissim pudebit Filium hominis, cum in Patris sui gloria venerit una cum sanctis angelis ».

CAPUT 9

Christus transfiguratur, caelitus celebratur. Precum ac ieiunii contra spiritus virtus. Praedicta mors et exsuscitatio. Piorum dominatus. Puerorum beatitas. Quis cum Iesu. Offensarum poena. Salis ac pacis momentum.

¹Tum iis dicit: « Hoc certo scitote: esse quosdam eorum qui hic adsunt, qui non ante mortem sensuri sint, quam Dei regnum videant venisse cum potentia ».

²Deinde sexto post die assumit Iesus Petrum et Iacobum et Iohannem, iisque in arduum montem solis seorsum ductis, transfiguratus est coram iis; ³eiusque vestimenta facta sunt fulgentia, tam alba, quam est nix, quomodo nullus in orbe fullo dealbare possit; ⁴iisque conspectus est Elias cum Moyse, qui cum Iesu colloquebantur. ⁵Tum Petrus sic Iesum allocutus est: « Rabbi, bonum est nos hic esse; itaque faciamus tria tabernacula: tibi unum, Moysi unum, et Eliae unum ». ⁶Nesciebat autem quid diceret, quippe cum essent territi. ⁷Exstitit autem nubes, quae illos inumbravit, venitque vox ex nube dicens: « Hic est meus carissimus Filius, hunc audite ». ⁸Et subito circumspicientes, nullum iam viderunt nisi Iesum solum cum ipsis.

⁹Descendentibus autem iis de monte, praecepit iis, ne cui, quae viderant, narrarent, nisi postquam Filius hominis ex mortuis resurrexisset. ¹⁰Illi vero apud sese id dictum retinuerunt, quaerentes quid esset: ex mortuis resurgere. ¹¹Itaque eum interrogarunt de eo quod dicerent scribae: Elian oportere venire prius. ¹²Et ille respondens iis: « Elias quidem prius venturus et omnia instauraturus est; idque quemadmodum de Filio

hominis scriptum est, multa passurum et contemnendum esse. ¹³Sed scitote: Elian venisse, et illos ei, quae voluerint, fecisse, quemadmodum de eo scriptum est ».

¹⁴Deinde ubi venit ad discipulos, vidit circa eos ingentem hominum multitudinem et cum iis contententes scribas. ¹⁵Ac vulgo, simul ac eum viderunt admirati, eum salutatum accurrunt. ¹⁶Ipse scribas interrogavit, quid cum illis contenderent. ¹⁷Cui unus ex turba respondit in hunc modum: « Magister, adduxi tibi meum filium, qui mutum habet spiritum; ¹⁸qui ubi eum corripuit, ita laceret, uti spumet et dentibus strideat ac tabescat. Eum ut eicerent, petii a tuis discipulis, sed nequiverunt ». ¹⁹Tum ille ei respondens: « O diffidens natio, — inquit — quousque tandem apud vos ero? Quousque tandem vos feram? Adducite eum ad me ». ²⁰Atque ille ad eum adducitur; et simul ac ille eum vidit, convulsit eum spiritus, ita uti collapsus humi volutaretur spumans. ²¹Ille ex eius patre sciscitatus est, quamdiu esset cum id ei accidisset. Et pater respondit: « Iam a pueris; ²²ac saepe eum et in ignem iecit et in aquam, ut eum perderet; sed si quid potes, succurre nobis, nostri miseritus ». ²³Et Iesus: « Siquidem potes — inquit ei — fidere; omnia fieri possunt fidenti ». ²⁴Hic protinus exclamans pueri pater cum lacrimis: « Fido, — inquit — Domine! Succurre meae diffidentiae ». ²⁵Videns autem Iesus vulgus accurrere, increpuit impurum spiritum dicens ei: « Spiritus mute et surde, ego tibi impero, ut ex eo emigres nec amplius in eum intres ». ²⁶Tum ille, exclamando eumque vehementer laniando, exiit. Atque is perinde fuit ac mortuus, ita uti multi mortuum esse dicerent. ²⁷At Iesus eum manu prehensum allevavit, atque ille surrexit.

²⁸Eum autem domum ingressum, discipuli seorsum interrogarunt, cur ipsi eum expellere nequivissent. ²⁹Quibus ille: « Hoc genus — inquit — nulla re eici potest nisi precibus et ieiuniis ».

³⁰Illinc profecti iter faciebant per Galilaeam; nec ille volebat, ut id sciret quisquam. ³¹Docebat enim discipulos suos, iisque dicebat Filium hominis tradendum esse in hominum manus, qui eum interficerent; isque interfectus, tertio die resurgeret. ³²At illi eam rem ignorabant et eum interrogare verebantur.

³³Venit autem Capharnaum. Atque ubi domum venit, quaesivit ex iis, quid in via inter sese disceptassent. ³⁴Cumque illi silerent, — nam inter sese disputaverant in via, quis esset maximus — ³⁵ille consedit et vocatis

Duodecim dixit: « Si quis primus esse vult, erit omnium ultimus omniumque famulus ». ³⁶ Tum puerum sumpsit, et in eorum medio statuit, eumque complexus ulnis, inquit iis: ³⁷ « Qui aliquem talium puerorum accipit meo nomine, me accipit; et qui me accipit, non me accipit, sed eum qui me misit ».

³⁸ Tum Iohannes sic eum est allocutus: « Magister, vidimus quemdam in tuo nomine eicientem daemonia, qui non sequitur nos; itaque eum prohibuimus, quoniam non sequitur nos ». ³⁹ At Iesus: « Ne prohibete eum; — inquit — nemo enim est qui meo nomine miraculum faciat, qui cito possit mihi maledicere: ⁴⁰ nam qui contra nos non est, a nobis est. ⁴¹ Etenim qui vobis vel aquae poculum meo nomine bibendum dederit, quod Christi sitis, certo scitote: eum non perditurum operam.

⁴² Et qui vel minimum eorum, qui mihi fidem habent, laeserit, satius esset ei, eius collo molarem lapidem circumponi, eumque in mare deici.

⁴³ Quodsi tibi tua manus officit, abscinde eam: satius enim est tibi mancum in vitam ingredi, quam duas habentem manus abire in gehennam, ignim inextinctum; ⁴⁴ *ubi nec eorum vermis interit, nec ignis exstinguitur.*

⁴⁵ Et si tibi pes tuus officit, abscinde eum: satius est te in vitam claudum ingredi, quam duos habentem pedes in gehennam conici, in ignim inextinctum; ⁴⁶ *ubi nec eorum vermis interit, nec ignis exstinguitur.*

⁴⁷ Et si tibi tuus oculus officit, erue eum: satius est tibi unoculum in Dei regnum ingredi, quam duos habentem oculos in ignis gehennam conici; ⁴⁸ *ubi nec eorum vermis interit, nec ignis exstinguitur.* ⁴⁹ nam et omnes igni saliendo, et omne sacrificium sale saliendo est. ⁵⁰ Bonum est sal; sed si sal insultum fiat, quo condietur ipsum? Habete in vobis salem et pacem inter vos gerite ».

CAPUT 10

Moysis repudium. Christi coniugium, repudium. Puerorum salus ac faustitas. Bonus quis. Fortunarum discrimen. Dei omnipotentia. Piorum remuneratio. Instans letum Christi. A quo piis dignitas. Christus ad quid. Caecus Bartimaeus.

¹ Illinc profectus venit in fines Iudaeae per Transiordaninum agrum; eumque rursum convenit vulgus hominum, quos ille rursum, uti solitus erat, docet. ² Aggressi autem eum Phariseae interrogarunt, liceretne viro uxorem repudiare, tentantes eum. ³ Quibus ille sic respondit: « **Quid vobis praecepit Moyses?** ». ⁴ Et illi: « Moyses permisit *scripto divortii instrumento repudiare* ». ⁵ At Iesus respondens: « **Propter vestram** — inquit iis — **pervicaciam scripsit ille vobis illud praeceptum.** ⁶ Sed a creationis primordio *marem et feminam fecit eos* Deus. ⁷ *Huius causa homo, relicto suo patre atque matre, haerebit uxori suae,* ⁸ *fietque ex duobus una caro;* itaque non iam sunt duo sed una caro. ⁹ Quod ergo Deus coniunxit, homo ne disiungat ». ¹⁰ Itemque domi rursus eum eadem de re interrogarunt eius discipuli. ¹¹ Quibus ille: « **Quisquis uxorem suam repudiat aliamque ducit, adulterat in eam;** ¹² **et si uxor, repudiato viro suo, nupserit alteri, adulterat** ».

¹³ Adducebantur autem ei pueri, ut eos tangeret; discipuli vero eos a quibus adducebantur, obiurgabant. ¹⁴ Quo viso, indignatus Iesus, dixit iis: « **Sinite pueros ad me venire, neve eos prohibete;** talium enim est Dei regnum. ¹⁵ **Hoc pro certo habetote: qui Dei regnum non acceperit uti puer, non esse in id ingressurum** ». ¹⁶ Deinde eos complexus ulnis et manibus iis impositis, iis bene precatus est.

¹⁷ Eo autem iter faciente, accurrit quidam, qui eum flexis ad eum genibus, sic interrogavit: « Magister bone, quid faciam uti vitam adipiscar aeternam? ». ¹⁸ Cui Iesus: « **Quid me dicis bonum?** — inquit — **Nullus est bonus, nisi unus Deus.** ¹⁹ **Praecepta nosti: ne adulterato, ne occidito, ne furator, ne falsum testimonium dicito, ne fraudato, honorato tuum patrem atque matrem** ».

²⁰ Et ille respondens: « Magister, — inquit — haec omnia a pueris servavi ». ²¹ Hic Iesus eum intuitus amavit, eique dixit: « **Unum tibi deest: i venditum quidquid habes, et in pauperes erogato, habiturus in caelo thesaurum; deinde me, crucem ferens, secutum venito** ». ²² At ille, eo dicto, maestus abiit dolens: quippe qui multis praeditus esset opibus.

²³ Et Iesus circum intuitus dicit discipulis suis: « **O quam difficulter, qui pecunias habent, in Dei regnum ingredientur** ». ²⁴ Hic, cum discipuli eius dicta demirarentur, Iesus rursum sic eos alloquitur: « **Gnati, quam difficile est fretos pecuniis in Dei regnum ingredi.** ²⁵ **Facilius est rudentem per foramen acus traici, quam divitem in Dei regnum intrare** ». ²⁶ Cumque

illi vehementius stuperent, sic secum ipsi cogitantes: « Quis ergo servari potest? ». ²⁷ Intuitus eos Iesus dixit: « Ab hominibus fieri non potest, at a Deo potest: omnia enim a Deo possunt fieri ».

²⁸ Tum Petrus sic dicit ei: « Nos quidem, relictis omnibus, te secuti sumus ». ²⁹ Et Iesus: « Hoc vobis confirmo: — inquit respondens — nullum esse, qui domum aut fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut liberos aut agros, mea et evangelii causa, reliquerit, ³⁰ quin sit et nunc hoc tempore centuplum domos et fratres et sorores et matres et liberos et agros inter adversa, et in futuro aevo sempiternam vitam consecuturus. ³¹ Sed multi et primi erunt ultimi, et ultimi primi ».

³² Cum autem Hierosolyma ascenderent, et eos antecederet Iesus, pavebant et inter sequendum formidabant. Et Iesus assumptis rursum Duodecim coepit iis eventura sibi praedicere: ³³ « Nos quidem ascendimus Hierosolyma; — inquit — et Filius hominis tradetur pontificibus atque scribis, qui eum morte damnabunt, exterisque tradent, ³⁴ illudendum, verberandum, conspuendum, et interficiendum, et tertia die resurrecturum ».

³⁵ Convenerunt autem eum Iacobus et Iohannes Zebedaei filii in haec verba: « Magister, velimus, uti quod a te postulabimus, id nobis praestes ». ³⁶ Quibus ille: « Quid vultis uti vobis praestem? ». ³⁷ Et illi: « Da nobis, — inquiunt ei — uti tibi alter ad dexteram, alter ad sinistram assideamus in tua gloria ». ³⁸ At Iesus dixit iis: « Nescitis quid postuletis. Potestis poculum potare, quod ego poturus sum, et eodem mecum baptismo baptizari? ». ³⁹ « Possumus », inquiunt. Et Iesus: « Poculum quidem, quod ego poturus sum, potabitis, eodemque mecum baptismo baptizabimini; ⁴⁰ sed uti mihi dextera laevaue assideatur, non est meum dare, nisi quibus id paratum est ».

⁴¹ Hoc audito, decem coeperunt de Iacobo et Iohanne indignari. ⁴² At Iesus advocatis iis dixit: « Scitis eos, quos videmus imperare extraneis, in eos dominari, et eorum maximos quosque, in eos maxime potestatem obtinere. ⁴³ At in vobis non sic fiet, sed qui vestrum volet fieri inter vos maximus, erit vester famulus; ⁴⁴ et qui volet fieri vestrum primus, erit omnium servus: ⁴⁵ nam Filius hominis non venit, ut ipsi ministretur, sed uti ministret ipse animamque suam in multorum redemptionem impendat ».

⁴⁶Venerunt autem Ierichuntem. Eoque et eius discipulis ab Ierichunte cum frequenti multitudine discedentibus, Timaei filius Bartimaeus caecus, qui apud viam sedens, mendicabat. ⁴⁷Ut audivit Iesum esse Nazarenum, coepit ita clamare: « Davidide Iesu, miserere mei! ». ⁴⁸Ac multis eum, uti taceret, obiurgantibus, multo magis clamabat: « Davidide, miserere mei! ». ⁴⁹Tum Iesus restitit eumque iussit arcessi. Cumque illi eum arcesserent et: « Bono es animo; — dicerent — surge, arcessit te », ⁵⁰ille, abiecta veste sua, surrexit et ad Iesum venit. ⁵¹Et Iesus sic eum alloquitur: « **Quid tibi vis faciam?** ». Cui caecus: « Magister, — inquit ei — uti dispiciam ». ⁵²Et Iesus dixit ei: « **Abi, tua te fiducia servavit** ». Atque ille protinus dispexit et Iesum in via secutus est.

CAPUT 11

Christus ovans in urbem. In ficum dirae. Purgatum templum. Coniuratio in Iesum. Fidei virtus ac precationis. In invidos dementia. Sacerdotum confutatio.

¹Cum autem Hierosolymis propinquarent, ad Bethphage et Bethanian ad montem olivarum, mittit suorum discipulorum duos: ²« **Ite — inquit — in vicum qui est e regione vestri, et protinus in eum intrantes invenietis vinctum asellum, quem nullus hominum insedit; eum solvitote et mihi adducitote.** ³Quodsi quis ex vobis quaesierit, cur id faciatis?, dicitote: **Dominum eo egere, et statim eum huc dimittet** ». ⁴Ita illi profecti et asellum foris ad portam vinctum in bivio nacti solvunt. ⁵Et eorum quidam qui illic aderant, ex iis quaesiverunt, quid facerent, qui asellum solverent. ⁶Quibus illi dixerunt quemadmodum mandaverat Iesus. ⁷Atque ita, permittentibus illis, adduxerunt asellum ad Iesum eique sua vestimenta superiniecerunt; atque ille superinsedit. ⁸Frequentes autem suis vestimentis viam insternebant, alii abscissas ex arboribus frondes per viam sternere. ⁹Quique antecedeabant quique subsequebantur, sic clamare: « *Hosanna! Bene sit venienti in nomine Domini!* ¹⁰Felix veniens regnum in nomine Domini patris nostri Davidis! *Hosanna* in supremis! ».

¹¹Ingressus est autem Hierosolyma Dominus et in templum; omnibusque circumspectis, cum iam sera esset hora, profectus est Bethanian cum Duodecim.

¹²Postridie, iis Bethania egressis, esurivit ¹³ficumque procul foliosam conspicatus accessit, si quid in ea forte inveniret; sed ut ad eam venit,

nihil invenit nisi folia: nec enim tempus erat ficuum. ¹⁴Itaque sic eam allocutus est Iesus: « Numquam deinceps quisquam ex te fructum com-
edat ». Audiebant autem eius discipuli.

¹⁵Deinde veniunt Hierosolyma. Et ingressus in fanum Iesus coepit eice-
re vendentes et ementes in fano, et nummulariorum mensas et sellas
vendentium columbas evertit; ¹⁶neque sinebat quemquam per fanum fer-
re vasa. ¹⁷Atque his verbis eos alloquens docebat: « Nonne est scriptum:
« *Domus mea domus supplicationis vocabitur cunctis gentibus* »? Et vos
ex ea *latronum speluncam* fecistis ».

¹⁸Hoc audito, scribae et pontifices eum perdere studebant; metuebant
enim eum: quippe cuius doctrinam stuperet omne vulgus. ¹⁹Sub vespe-
rum autem egressus est ex urbe.

²⁰Mane praetereuntes vident siccata a radicibus ficum. ²¹Id quod re-
cordatus Petrus, dicit ei: « Rabbi, ecce ficus, quam tu exsecratus es,
aruit ». ²²Et Iesus respondens inquit iis: « Habete fidem Deo! ²³Hoc
vobis confirmo: si quis iusserit huic monti, ut amoveatur, et in ma-
re iaciatur, nec animo dubitaverit, sed quae dicet crediderit eventura,
continget ei quidquid dixerit. ²⁴Itaque sic vobis dico: quidquid orantes
postulatis, credite vos assecuturos, et vobis continget. ²⁵Oraturi autem
agnoscite, si quid habetis, quod de quopiam expostuletis, uti vester quo-
que Pater, qui in caelis est, vestra delicta vobis ignoscat. ²⁶Quod nisi
ignoscetis, ne Pater quidem vester, qui in caelis est, vobis delicta vestra
ignoscet ».

²⁷Deinde rursum veniunt Hierosolyma. Eumque in fano ambulantiem
pontifices scribaeque et senatores conveniunt his verbis: ²⁸« Qua pote-
state ista facis? Et quis istam tibi ista faciendi potestatem dedit? ». ²⁹
Quibus respondens Iesus: « Interrogabo ego quoque vos quiddam; —
inquit — quodsi mihi responderitis, dicam vobis, qua potestate haec
faciam: ³⁰Iohannis baptisma a caelone erat an ab hominibus? Respon-
dete mihi ». ³¹At illi sic secum cogitare: « Si < A caelo > dixerimus, di-
cet: < Cur ergo ei non credidistis? > ». ³²Sin < Ab hominibus > dixissent,
metuebant populum: omnes enim Iohannem vere vatem esse ducebant.
³³Itaque Iesu responderunt nescire se. Et Iesus iis sic respondit: « Nec
ego vobis dico, qua haec potestate faciam ».

CAPUT 12

Vinea bene instructa, servi, heres. Cultorum punitio, et vineae locatio. Lapis offendiculi. Deo Caesarique danda. Sadducaeorum confutatio. Deus quorum sit. Praecepta duo. Quaestio Christi de Davide. Scribarum ambitio, avaritia, viduae munusculum.

¹Tum per similitudines eos alloqui orsus est: « *Vineam consevit* quidam *et saepe circumdedit et torcular defixit turrimque construxit* et eam locavit agricolis, deinde peregre profectus est. ²Post suo tempore misit ad agricolas servum, ut ab iis de vineae fructu perciperet; ³at illi eum ceperunt verberaruntque et inanem dimiserunt. ⁴Cumque rursus ad eos misisset alium servum, illi ei quoque caput lapidibus contuderunt eumque contumeliose dimiserunt. ⁵Rursus alium misit, quem etiam interfecerunt, aliosque multos partim verberarunt, partim necarunt. ⁶Igitur, cum adhuc unum haberet filium sibi carissimum, misit eum quoque ad illos ultimum cogitans fore, uti suum filium revererentur. ⁷At illi agricolae sic inter sese dicere: «Hic est heres. Agite, interficiamus eum, et nostra erit hereditas». ⁸Itaque ceperunt eum necaruntque et ex vinea eiecerunt. ⁹Quid ergo faciet vineae dominus? Veniet agricolasque perdet et aliis vineam dabit. ¹⁰An ne illud quidem scriptum legis:

*«Quem lapidem improbaverant structores,
is adhibitus est ad caput anguli;*

¹¹*id quod a Domino profectum est
et nobis mirum videtur?».*

¹²Quippe qui eum similitudinem illam contra ipsos dixisse intellexerent, sed metuerunt plebem. Igitur, eo relicto, digressi ¹³mittunt ad eum Pharisaeorum et Herodianorum quosdam, qui eum verbis irretirent. ¹⁴Hi eum huiusmodi oratione aggressi sunt: «Magister, scimus veracem esse te neque quemquam curare; quippe qui ad hominum personam non spectes, sed vere divinam vitae viam doceas. Licetne censum Caesari pendere an non? ¹⁵Pendamus an non pendamus?». At ille eorum simulationem intellegens: «Quid me tentatis? — inquit iis — Afferte mihi denarium, uti videam». ¹⁶Cumque illi attulissent: «Cuius est, — inquit iis — imago haec et inscriptio?». «Caesaris», inquiunt. ¹⁷Et Iesus respondens iis: «Solvite igitur — inquit — Caesariana Caesari, et divina Deo». Illi vero eum admirari.

¹⁸ Tum eum convenerunt Sadducaeï, qui quidem resurrectionem esse negant, et sic interrogarunt: ¹⁹ « Magister, scripsit nobis Moyses, *si cuius frater moriatur, uxore superstite, nec liberos relinquat, uti ducat eius frater eius uxorem fratrique suo prolem suscitet.* » ²⁰ Septem fratres fuerunt: quorum primus, ducta uxore, mortuus est, nulla prole superstite; ²¹ itemque secundus, eadem ducta, mortuus est, nec ipse prolem reliquit; similiterque tertius; ²² denique septem illi eam duxerunt neque progeniem reliquerunt. Postrema omnium mortua est etiam femina. ²³ Igitur in resurrectione, cum resurrectum fuerit, cuius eorum erit uxor, cum septem eam habuerint in matrimonio? ». ²⁴ Et Iesus respondens: « **Nimirum ideo erratis, — inquit iis — quod scripta non intellegitis neque Dei potentiam?** » ²⁵ Cum enim a morte resurrectum fuerit, nulla coniungentur conubia, sed erunt angelorum similes qui sunt in caelis. ²⁶ De mortuis autem quod resurgant, non legistis in Moysis libro, in rubo ut eum sic allocutus sit Deus: « *Ego Deus Abrahami et Isaaci et Iacobi* »? ²⁷ Non est mortuorum Deus sed viventium Deus! Itaque vos multum erratis ».

²⁸ Tum scribarum quidam, auditis iis disceptantibus, videns eum illis recte respondisse, accessit et ex eo quaesivit, quodnam esset omnium praeceptorum primum?. ²⁹ Cui Iesus sic respondit: « **Primum omnium praeceptorum est:** *« Audi, Israelita: Dominus Deus vester, Dominus unus est; »* ³⁰ *itaque Dominum Deum tuum toto corde, toto animo, tota mente, totisque viribus amato* ». Hoc primum est praeceptum. ³¹ Huic simile est alterum: « *Alterum uti te ipsum amato* ». His maius aliud praeceptum nullum est ». ³² Et scriba: « Recte, magister, profecto dixisti. « *Nam unus est Deus, praeterea nullus;* » ³³ *quem toto corde, omni studio, toto animo, summaque ope amare* », necnon « *alios uti se ipsum amare* », plus est quam omnes victimae et sacrificia ». ³⁴ Hic Iesus eum cordate respondisse videns, dixit ei: « **Non procul abes a regno Dei** ». Ac deinceps eum interrogare audebat nemo.

³⁵ Et Iesus in fano docens, sic verba fecit: « **Qui fit, uti dicant scribae fore, uti Christus genus ducat a Davide,** » ³⁶ cum ipse David, Sancti Spiritus instinctu, dixerit:

*« Ait Dominus Domino meo: sede ad meam dexteram,
donec efficiam ex hostibus tuis tuorum pedum subsellium ».*

³⁷ Cum igitur eum dicat ipse David Dominum, unde fit, uti sit eius prognatus? ».

Cumque frequens hominum multitudo eum libenter audiret, ³⁸sic iis inter docendum dicebat: « Cavete a scribis, qui stolati incedere amant et in foris salutationes ³⁹et in collegiis primas sessiones et in cenis prima accubandi loca; ⁴⁰qui viduarum domos devorant et per ostentationem prolixè orant. His graviores poenas dabunt ».

⁴¹Sedens autem Iesus e regione fisci spectabat, uti multitudo conferret aes in fiscum; ac, multis divitibus multa conferentibus, ⁴²venit quaedam vidua pauper quae duos teruncios contulit: est autem teruncius idem quod quadrans. ⁴³Tum ille advocatis suis discipulis: « Certo scitote: — inquit iis — hanc pauperem viduam plurimum omnium contulisse, qui contulerunt in fiscum. ⁴⁴Omnes enim ex eo, quod ipsis supererat, contulerunt; at haec, sua penuria, quidquid habebat, totum victum suum contulit ».

CAPUT 13

Templi ruina. Pseudochristi. Orbis calamitates. Piorum aerumnae, consolatio. Familiae discidia, beati. Caeli prodigia, coacti pii. Christi veritas perpetua. Iudicii hora cui nota. Vigilantia.

¹Exeunti autem ex fano, quidam eius discipulorum sic dixit: « Magister, vide quanti lapides et structurae ». ²Cui respondens Iesus: « Vides — inquit — has ingentes structuras? Ita dissolventur, uti nullus lapidi lapis impositus relinquitur ». ³Deinde sedentem eum in monte olivarum e regione fani interrogarunt seorsum Petrus et Iacobus et Iohannes et Andreas, his verbis: ⁴« Dic nobis, quando haec futura sint, et quod signum significabit haec, perficienda omnia? ».

⁵Et Iesus iis respondens, sic loquitur: « Videte, ne quis vos fallat. ⁶Venient enim multi in meo nomine dicentes se eum esse, multosque fallent. ⁷Cum autem bella bellique rumores audietis, nolite turbari; oportet enim ea fieri sed nondum erit finis. ⁸Consurget enim gens in gentem, et regnum in regnum, eruntque terraemotus certis locis et fames et turbae; ea erunt dolorum principis.

⁹Sed prospicitote vos vobis ipsis: sistemini enim in consessus et collegia; vapulabitis et ad magistratus regesque ducemini mea causa, quod sit iis testimonio. ¹⁰Ac per omnes gentes oportet prius evangelium publicari;

¹¹Cum autem ducemini, ac sistemini, nolite prius cogitare aut prae-
meditari dicenda, sed, quod vobis eadem hora suggeretur, id dicitote:
non enim vos eritis qui loquimini, sed Spiritus Sanctus. ¹²Tradet autem
fratrem frater ad mortem, et pater filium; consurgentque in parentes
gnati et eos necabunt; ¹³eritisque omnibus invisi propter nomen meum.
Sed qui ad finem pertulerit, is servabitur.

¹⁴Cum autem *calamitosum nefas*, a Daniele vate praedictum, stare vi-
debitis, ubi non debet, qui legit, animadvertat: tum qui erunt in Iudaea,
fugiant in montes; ¹⁵et qui erit in tecto, ne descendat in aedes nec in-
grediatur ad auferendum aliquid ex suis aedibus; ¹⁶et qui ruri erit, ne
gradum referat, suae vestis auferendae gratia. ¹⁷Hei uterum ferentibus
et lactantibus illo tempore! ¹⁸Optate vero, ne accidat hieme vestra fu-
ga: ¹⁹erit enim temporis illius *calamitas, quanta nec a rerum*, quas Deus
creavit, *creatione fuit adhuc*, nec postea futura est. ²⁰Quod nisi Dominus
tempus illud decurtaret, nullus mortalium evaderet. Sed propter electos,
quod delegit, decurtabit id tempus. ²¹Tum si quis vobis dixerit hic aut
illic adesse Christum, ne creditote. ²²Exsistent enim falsi christi falsi-
que vates, qui prodigiosa et portentosa designabunt, ad decipiendos, si
fieri posset, etiam electos. ²³Vos vero prospicite: en praedixi vobis om-
nia.

²⁴Sed illo tempore post calamitatem illam *sol obscurabitur, et luna suum
splendorem non emittet*, ²⁵*et caeli stellae decident, caelestesque potes-
tates commovebuntur*.

²⁶Deinde cernetur *Filius hominis veniens in nubibus* cum magna poten-
tia atque gloria. ²⁷Ac tum, suis dimissis nuntiis, congregabit electos
suos a quattuor ventis, ab ultimis terris ad extremum caeli.

²⁸A ficu autem discite exemplum: cum iam eius rami teneri sunt eaque
folia procreat, intellegitis instare aestatem. ²⁹Sic et vos, cum haec fieri
videbitis, scitote prope adesse pro foribus. ³⁰Hoc vobis confirmo: non
ante praeteritum esse hoc saeculum, quam fiant haec omnia. ³¹Cae-
lum licet et terra intereant, mea dicta non interibunt. ³²Ceterum, diem
illam et horam nullus scit, ne angeli quidem caelestes neque Filius, sed
tantum Pater.

³³Videte uti vigiletis et oretis; nescitis enim quando tempus futurum
sit. ³⁴Quemadmodum peregrinans homo, qui suam domum reliquit suis-
que servis potestatem, et suum cuique munus assignavit, et ianitori, uti

vigilaret, mandavit. ³⁵Vigilate igitur; nescitis enim quando domus dominus venturus sit: sero an media nocte an gallicinio an mane; ³⁶ne, si de improvviso venerit, offendat vos dormientes. ³⁷Quae autem vobis dico, omnibus dico: vigilate! ».

CAPUT 14

In Christum insidiae. Unguentum apud Simonem; defensa mulier. Iudas proditor. Pascha. Cena dominica. Petri temeritas. Iesu angor, precatio terna, discipulorum sopor. Captus Iesus, suorum fuga. Falsi testes. Iesus de se ipso, spretus, ictus. Petrus deficiens, periurus, lugens.

¹Cum autem futurum esset Pascha et Azymalia post biduum, studebant pontifices et scribae eum fraudulenter captum interficere; ²sed id die festo faciendum negabant, ne quis fieret populi tumultus. ³Et dum erat Bethaniae in domo Simonis leprosi, eo accubante, venit mulier habens alabastrum unguenti spicatae nardi pretiosi, quae, confracto alabastro, perfudit eius caput. ⁴Erant autem quidam qui apud sese indignabantur atque ita dicebant: « Quorsum haec unguenti iactura facta est? ⁵Poterat hoc plus quam trecentis denariis vendi et in pauperes erogari ».

Dum illi sic adversus eam fremunt, ⁶Iesus dixit: « Sinite eam; quid negotium ei facessitis? Bono opere functa est erga me. ⁷Semper enim pauperes habebitis vobiscum, quibus, quandocumque voletis, bene facere possitis; at me non semper habebitis. ⁸Quod potuit haec, fecit: anticipavit meum corpus ad sepulturam ungere. ⁹Hoc vobis confirmo: ubicumque toto orbe publicabitur hoc evangelium, etiam quid ea fecerit, dicetur ad eius memoriam ». ¹⁰Iudas autem Iscariota, unus ex Duodecim, pontifices adiit, ut eum illis traderet. ¹¹Quo illi audito laetati, promiserunt ei pecuniam se daturus. Itaque quaerebat quo pacto eum posset opportune prodere.

¹²Primo autem Azymalium die, cum Pascha immolandum foret, sic ei dicunt eius discipuli: « Ubi vis, uti tibi epulandum Pascha praeparatum eamus? ».

¹³Tum ille discipulorum suorum duos dimittit iisque dicit: « Ite in urbem, occurret vobis quidam aquae fictile portans; eum sequimini ¹⁴et,

quo intraverit, sic dicitote patrifamiliae: « Quærit magister, ubi sit mansio, ubi Pascha cum discipulis suis polluceat ». ¹⁵ Ipse vero vobis ingens cenaculum ostendet, instratum ac paratum; illic nobis præparatote ». ¹⁶ Ita profecti eius discipuli, venerunt in urbem et nacti, quæ ille iis dixerat, Pascha præpararunt.

¹⁷ Deinde sub vesperum venit Iesus cum Duodecim ¹⁸ ac, discumbentibus et epulantibus iis, dixit: « Certo scitote: fore, ut unus ex vobis me prodat, qui mecum epulatur ». ¹⁹ Illi vero dolere coeperunt eique singuli dicere: « Isne ego sum? » et alius: « Isne ego sum? ». ²⁰ Quibus ille respondens: « Unus est ex Duodecim, — inquit — qui mecum intingit in catinum. ²¹ Filius quidem hominis abit, quemadmodum de eo scriptum est; sed vae homini illi per quem Filius hominis prodendus est! Præstaret homini illi numquam esse natum ».

²² Epulantibus autem iis, Iesus sumptum panem, actis laudibus, fregit iisque dedit et dixit: « Accipite, comedite: hoc est corpus meum ». ²³ Deinde sumptum poculum, gratiis actis, dedit iis; biberuntque ex eo omnes. ²⁴ Atque ille iis dixit: « Hic est sanguis meus novi foederis, pro multis effundendus. ²⁵ Hoc vobis certo dico: non me amplius bibiturum ex fetu viteo usque ad illam diem, cum eum bibam novum in regno Dei ». ²⁶ Deinde, laudibus dictis, profecti sunt in montem olivarum. ²⁷ Iisque sic dicit Iesus: « Vos me omnes hac nocte deseretis, siquidem scriptum est: « Percutiam pastorem, et dispergentur oves ». ²⁸ Sed postquam surrexero, præcedam vos in Galilæam ». ²⁹ At Petrus dixit ei: « Etiam si omnes deserant, at ego non item ». ³⁰ Cui Iesus: « Hoc tibi confirmo: — inquit — fore, ut hodie in hac nocte, priusquam bis gallus cantet, tu me ter abneges ». ³¹ At ille multo magis dicere: « Immo etiamsi me una tecum mori oporteat, non abnegabo te ». Itidemque etiam omnes alii dicebant. ³² Deinde ubi venerunt in locum, cui nomen est Gethsemani, dixit suis discipulis: « Sedete hic, dum ego oratum eo ». ³³ Assumptisque una secum Petro et Iacobo et Iohanne coepit turbari atque angī, ³⁴ iisque dixit: « Præ animi dolore emorior; manete hic et vigilate ». ³⁵ Tum paululum progressus, procidit humi oravitque, uti, si fieri posset, horam illam declinaret; ³⁶ et: « Abba, Pater! — inquit — Omnia tu potes. Averte hoc a me poculum; verum non quod ego volo, sed quod tu ». ³⁷ Deinde venit et eos dormientes nactus, dicit Petro: « Simon, dormis? Non potuisti unam horam vigilare? ³⁸ Vigilate et orate, ne veniat in

tentationem; spiritus quidem promptus est, sed caro infirma». ³⁹ Deinde rursus oratum iit eademque verba dixit. ⁴⁰ Ac reversus eos rursus dormientes offendit; eorum oculis ita gravatis, uti nescirent quid ei responderunt. ⁴¹ Deinde tertio venit, et: «Dormite iam — inquit — et requiescite. Satis est, venit hora: ecce traditur Filius hominis in manus improborum. ⁴² Surgite, eamus; en, qui me prodit, adventat».

⁴³ Et protinus adhuc, eo loquente, advenit Iudas, qui unus erat ex Duodecim, comitante frequenti multitudine cum gladiis et fustibus a pontificibus et scribis ac senatoribus. ⁴⁴ Dederat autem illis eius proditor signum dicens: «Quem osculatus fuero, is est; eum capite et tuto abducite». ⁴⁵ Igitur simul ac venit, eum adit et ei dicit: «Magister, magister»; eumque deosculatus est. ⁴⁶ Illi vero in eum manu iniecerunt eumque ceperunt. ⁴⁷ Quidam autem eorum qui aderant, stricto ense, percussit pontificis servum eique abstulit auriculam. ⁴⁸ Et Iesus illos sic est allocutus: «Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus ad me comprehendendum? ⁴⁹ Cottidie eram apud vos in fano docens, neque me cepistis; sed ea fieri oportet quae scripta sunt».

⁵⁰ Tum omnes, eo relicto, fugerunt. ⁵¹ Cumque adolescens quidam eum sequeretur, linteo nudum corpus indutus, adolescentes eum ceperunt. ⁵² Ille, viro relicto linteo, nudus eos effugit.

⁵³ Abduxerunt autem Iesum ad pontificem; ad eumque convenerunt omnes pontifices et senatores atque scribae. ⁵⁴ Eum procul secutus Petrus usque in pontificis atrium una cum famulis residet seque ad ignem calefacit. ⁵⁵ Pontifices vero totusque consessus quaerebant contra Iesum testimonium, ut eum necarent, nec inveniebant. ⁵⁶ Nam multi quidem adversus eum falsa testificabantur, sed consentanea non erant testimonia. ⁵⁷ Et quidam exstiterunt, qui contra eum falsa testabantur, ita dicentes: ⁵⁸ «Nos eum audivimus dicentem, se templum hoc manu factum esse dissoluturum et triduo aliud non manu factum exstructurum». ⁵⁹ Sed ne sic quidem consentanea erant eorum testimonia. ⁶⁰ Tum pontifex in medium surrexit et Iesum sic interrogavit: «Nihilne respondes? Quid est, quod hi contra te testantur?». ⁶¹ At Iesus silebat nihilque respondebat. Rursum pontifex eum huiusmodi verbis interrogavit: «Tune es Christus, celebrandi Dei Filius?». ⁶² Et Iesus: «Sum; — inquit — et videbitis hominis Filium sedentem ad dextram potentiae et cum caelestibus venientem nubibus».

⁶³Tum pontifex lacerare suas vestes: « Quid adhuc nobis opus est testibus? — inquit — ⁶⁴Audivistis impiam vocem. Quid vobis videtur? ». Illi vero eum omnes, uti morte dignum, damnarunt.

⁶⁵Cooperuntque eum quidam conspuere eique faciem obvelare et colaphos impingere, ac dicere: « Divina »; eique alapas impingebant ministri.

⁶⁶Cum esset autem Petrus infra in atrio, venit quaedam ancillarum pontificis ⁶⁷et, viso Petro sese calefaciente, intuita eum dicit: « Tu quoque cum Nazareno Iesu eras! ». ⁶⁸At ille negavit, ita dicens: « Nescio nec intellego quid dicas! ». Deinde foras in vestibulum egressus est, et gallus cecinit. ⁶⁹Et ancilla, eo viso, rursum coepit dicere iis qui aderant, eum ex illis esse. ⁷⁰At ille rursum negavit. Paulo post rursum, qui aderant, dicunt Petro: « Profecto tu ex illis es, nam Galilaeus es et locutio tua congruit ». ⁷¹At ille coepit detestari et iurare, sese non novisse hominem illum, quem illi dicerent. ⁷²Et iterum gallus cecinit; tum Petrus recordatus eius, quod ei dixerat Iesus: fore, uti priusquam bis caneret gallus, ter eum negaret, coepit flere.

CAPUT 15

Christus ad Pilatum. Iudaeorum rex. Barabbas absolutus. Iesu supplicium, titulus, dicteria, tenebrae. Christi gemitus, potatio, mors. Veli scissura, militum professio. Christi monumentum.

¹Mane protinus inito consilio, pontifices una cum senatoribus et scribis, totusque consessus, Iesum colligant abductumque Pilato tradunt. ²Eum Pilatus interrogavit essetne Iudaeorum rex. Cui ille respondens: « **Uti tu dicis** », inquit. ³Cumque eum vehementer accusarent pontifices, ⁴Pilatus eum rursus his verbis interrogavit: « Nihilne respondes? Vide quanta contra te testificentur ». ⁵At Iesus nihil amplius respondit, adeo uti miraretur Pilatus.

⁶Solebat autem in illis festis iis laxare unum vinctum, quemcumque postulassent. ⁷Erat quidam nomine Barabbas cum seditiosis vinctus, qui in seditione caedem fecerant. ⁸Itaque coeperunt vulgo clamantes id exigere, quod ille semper iis erat facere solitus. ⁹Et Pilatus sic iis respondit: « Vultis uti vobis Iudaeorum regem solvam? ». ¹⁰Sciebat enim, eum per

invidiam a pontificibus esse traditum. ¹¹ Pontifices vero plebem instigant, uti sibi Barabban potius ab illo laxari postularet. ¹² Et Pilatus rursus eos alloquens: « Quid ergo vultis, — inquit — uti de eo faciam, quem Iudaeorum regem dicitis? ». ¹³ At illi denuo clamabant: « Crucifige eum! ». ¹⁴ Et Pilatus: « Quid enim mali fecit? », inquit iis. At illi eo acrius clamare: « Crucifige eum! ». ¹⁵ Igitur Pilatus, volens plebi satisfacere, laxavit iis Barabban Iesumque verberavit et iis crucifigendum tradidit.

¹⁶ Et milites eo extra atrium, hoc est praetorium, educto, totam cohortem convocant, ¹⁷ eumque purpura induunt et ei implexam spineam coronam imponunt; ¹⁸ eumque sic salutare incipiunt: « Salve, rex Iudaeorum! », ¹⁹ eiusque caput arundine tundunt et eum conspuunt ac, positis genibus, venerantur. ²⁰ Deinde, postquam ei illuserunt, spoliant eum purpura, ipsiusque vestimentis induunt; tum crucifigendum educunt.

²¹ Et praetereuntem quemdam Simonem Cyrenaeum rure venientem, Alexandri Rufique patrem, cogunt eius ferre crucem. ²² Eumque ad locum Golgotha ducunt, quod Calvariae locum significat. ²³ Et ei myrrinum vinum bibere dant, id quod ille non accepit.

²⁴ Eo autem crucifixo, *partiti sunt eius vestimenta, iacta super iis sorte*, quid quisque auferret. ²⁵ Erat hora tertia cum eum crucifixerunt, ²⁶ inscripto hoc eius criminis titulo: **Rex Iudaeorum**. ²⁷ Et cum eo latrones duos, alterum ad dexteram, alterum ad sinistram, crucifixerunt. ²⁸ Ita comprobatum est scriptum illud, quod sic habet: « *Et inter sceleratos habitus est* ».

²⁹ Praetereuntes autem ei maledicebant, *capita quassantes*, et dicentes: « Vah, qui templum dissolvis, et triduo instauras; ³⁰ serva te ipsum et de cruce descende! ». ³¹ Similiter et pontifices inter sese illudentes cum scribis dicebant: « Alios servavit, se ipsum servare non potest. ³² Christus ille Israelitarum rex descendat nunc de cruce, ut eo viso credamus ». Item qui cum eo erant crucifixi, convicium ei faciebant.

³³ Hora sexta autem exstiterunt per totam terram tenebrae, usque ad horam nonam. ³⁴ Ac hora nona exclamavit Iesus magna voce dicens: « *Eli, Eli, lama sabachthani?* », quorum verborum haec notio est: « *Mi Deus, mi Deus, cur me dereliquisti?* ». ³⁵ Quo audito, quidam eorum qui aderant, dicebant eum Elian vocare. ³⁶ Quidam autem accurrit, et, impleta *aceto* sponsia arundinique affixa, ei *bibere dat* dicens: « Sinite,

videamus an eum ereptum veniat Elias ». ³⁷ Et Iesus, emissa magna voce, exspiravit.

³⁸ Et templi velum a summo ad imum in duas partes fissum est.

³⁹ Ac videns centurio, qui ei ex adverso astabat, eum ita clamantem exspirasse, dixit: « Profecto hic homo Filius erat Dei ».

⁴⁰ Erant etiam mulieres procul spectantes, in quibus erat Maria Magdalena et Maria Iacobi minoris Iosetosque mater et Salome. ⁴¹ Quae, etiam dum ille erat in Galilaea, eum sequi eique ministrare consueverant; itemque aliae multae, quae cum eo Hierosolyma ascenderant.

⁴² Postquam iam advesperavit, cum esset Praeparatio, hoc est, antesabbatum, ⁴³ venit Iosephus ab Harimathaea honestus senator, qui et ipse Dei regnum exspectabat; et ad Pilatum ausus ingredi, petiit Iesu corpus.

⁴⁴ Pilatus miratus si iam mortuus esset, arcessito centurione, sciscitatus est ex eo, quam dudum esset mortuus; ⁴⁵ quo a centurione cognito, donavit Iosepho corpus. ⁴⁶ Et ille empto linteo eum demisit et involutum linteo posuit in monumento, quod ex petra excisum erat et monummenti ostium ingens saxum advolvit, ⁴⁷ spectantibus Maria Magdalena et Maria Iosetos matre, ubinam poneretur.

CAPUT 16

Mulierum unguenta. Redivivus Iesus in Galilaeam. Idem ter visus. Discipulorum incredulitas. Missio evangelii, et baptismi mandata. Notae credentium. In caelum Iesus. Apostolorum officium.

¹ Exacto Sabbato, Maria Magdalena et Maria Iacobi mater et Salome, emptis aromatis, ut eum unctum irent, ² valde mane prima post Sabbatum die, veniunt ad monumentum, orto iam sole. ³ Ac dum inter sese quaerunt, quis sibi saxum avolveret ab ostio monummenti, ⁴ intuitae vident avolutum esse saxum, quod erat permagnum. ⁵ Ac monumentum ingressae viderunt adolescentem ad dexteram sedentem, alba stola vestitum, et expaverunt. ⁶ Et ille: « Ne expavescite! — inquit iis — Iesum quaeritis Nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic; en locus ubi positus fuit. ⁷ Sed ite nuntiatum eius discipulis et Petro eum praeire iis in

Galilaeam; illic eum esse visuros, ut iis praedixit ». ⁸ Igitur illae egressae celeriter ex monumento, fugerunt, idque tremore correptae atque attonitae. Neque cuiquam quidquam dixerunt, utpote quae metuerunt.

⁹ Resurrexit autem mane, primo post Sabbatum die, et apparuit primum Mariae Magdalенаe, ex qua septem eiecerat daemonia; ¹⁰ id quod illa nuntiatum iit iis, qui cum eo fuerant, lugentibus atque plorantibus; ¹¹ at illi audientes eum vivere, et ab ea visum esse, non crediderunt. ¹² Postea duobus eorum ambulantiбus apparuit alia forma, rus euntibus; ¹³ id quod illi ceteris nuntiatum ierunt, sed ne illis quidem crediderunt.

¹⁴ Tandem discumbentibus illis Undecim apparuit, et iis incredulitatem ac pervicaciam exprobravit, quod iis, qui se resurrexisse viderant, non credidissent. ¹⁵ Iisque dixit: « *Ite in totum orbem, praedicate evangelium omni creaturae.* ¹⁶ Qui crediderit, et baptizatus fuerit, servabitur; qui vero non crediderit, condemnabitur. ¹⁷ Signa autem eos qui crediderint, haec sequentur: in nomine meo daemonia eicient, linguis loquentur novis; ¹⁸ serpentes tollent, et si quid mortiferum biberint, non iis nocebit, cum aegrotis manus imponent, illi bene habebunt ».

¹⁹ Igitur Dominus postquam eos allocutus est, sublatus est in caelum, et ad Dei dextram sedit.

²⁰ Illi vero digressi, ubique praedicarunt, Domino adiuvante et orationem sequentibus signis confirmante.

IACOBI APOSTOLI EPISTOLA

ARGUMENTUM ATHANASII IN EPISTOLAM IACOBI

Ab auctoribus suis et ipsa nomina sortita sunt epistolae catholicae. Hanc enim Iacobus ad dispersas duodecim tribus in Christum credentes scripsit. Scripsit autem eam more et genere docendi, docens eas de tantationum discrimine, quaenam a Deo, quae vero ex proprio cuiusque mortalium corde sint; et quod non verbis tantum, sed et ipso opere ostendenda sit fides, quodque non auditores legis, sed factores iustificentur.

Praecipit etiam de divitibus, ne illi pauperibus in ecclesiis praeferantur, sed magis increpentur, tamquam superbi. Tandem ubi afflictos consolatus, et ad tolerantiam usque ad iudicis adventum servandum adhortatus est, deque patientia, ex iis quae Iob acciderunt, admonuit. Praecipit, uti seniores vocentur ad aegrotos, studeaturque, quomodo errantes ad veritatem convertantur, eo quod merces huius apud Dominum sit remissio peccatorum; atque ita terminat epistolam.

CAPUT 1

Disserit de patientia, de fide, de animi modestia ad divites. Deinde ostendit, tentationes ad malum non ex Deo esse, cum omnis boni auctor sit. Qualiter recipiendus sit sermo vitae.

¹Iacobus, Dei et Domini Iesu Christi servus, duodecim tribubus ultro citroque dispersis salutem.

²Summopere gaudendum existimare, fratres mei, cum in varias incidistis periclitationes, ³intellegentes fidei vestrae exploratione patientiam gigni; ⁴patientia autem perfectam actionem habeat, uti perfecti integritate nulla re careatis.

⁵Quodsi quis vestrum sapientia caret, postulet a Deo, qui omnibus plane donat nec exprobrat, et ei donabitur. ⁶Postulet autem cum fiducia, nihil dubitans: qui enim dubitat, similis est fluctui maris, ventis acto et

excito. ⁷Neque vero se putet is homo quidquam a Domino impetraturum, ⁸homo duplicis animi, in omnibus suis actionibus inconstans.

⁹Glorietur autem frater humilis in sublimitate sua, ¹⁰et dives in humilitate sua: nam ut herbae flos, sic peribit. ¹¹Ut enim exortus cum ardore sol herbam arefacit, eiusque et flos decedit et decora species interit; ita dives cum suis copiis marcescet. ¹²Felix homo, qui tentationem sustinet: approbatus enim vitae coronam accipiet, quam promisit Dominus suis amatoribus.

¹³Nemo dum tentatur, dicat a Deo tentari se: Deus enim nec malis umquam tentatur nec tentat ipse quemquam. ¹⁴Sed a sua quisque cupiditate allectus ac inescatus tentatur; ¹⁵deinde cupiditas conceptum parit peccatum, peccatum porro perpetratum gignit mortem.

¹⁶Nolite errare, mei fratres carissimi. ¹⁷Omne bonum donum omneque perfectum munus superne est, descendens a Patre luminum, apud quem nulla est mutatio aut ulla conversionis umbra. ¹⁸Is consulto nos genuit veritatis oratione, ut essemus quaedam quasi primitiae suorum operum.

¹⁹Proinde, mei fratres carissimi, esto omnis homo ad audiendum celer, ad loquendum tardus, ad iram tardus: ²⁰nam hominis ira divinae iustitiae non paret. ²¹Quamobrem, fratres, omnibus vitiorum sordibus excrementisque depositis, comiter accipite sativum sermonem, qui vestras animas servare potest. ²²Este autem ii, qui sermoni pareatis, non eum dumtaxat audiatis: alioquin vos ipsos decipitis. ²³Nam si quis sermonem audit nec exsequitur, is perinde est, acsi quis corporis sui faciem contempletur in speculo; ²⁴deinde seipsum speculatus abeat ac protinus, qualis sit, obliviscatur. ²⁵Qui vero in perfectam libertatis legem penitus introspexerit et in ea manserit, is qui non sit obliviosus auditor sed operis effector, suo facto beatus erit.

²⁶Si quis sibi videtur esse religiosus apud vos, neque tamen linguam suam frenat sed animum suum fallit, huius vana est religio. ²⁷Religio pura et impolluta apud Deum et Patrem haec est: curam gerere pupillorum et viduarum in eorum calamitate, et intaminatum se custodire a mundo.

CAPUT 2

Personarum acceptiones discrepare dicit a Christi fide, quam non satis est verbis profiteri, nisi et operibus misericordiae et caritatis praestemus eandem. Abrahae exemplo.

¹Fratres mei, nolite ita fidem habere in glorioso Domino nostro Iesu Christo collocatam, uti personarum habeatis rationem. ²Nam si quis aureos gestans annulos in veste splendida, in vestrum conventum ingreditur, eodemque intret etiam pauper in obsoleta veste, ³et vos in eum, qui vestem gestat splendidam, intueamini eique dicatis: « Tu sede hic pulcre », pauperi autem dicatis: « Tu istic sta aut hic sub meo subsellio sede », ⁴nonne discrimen apud vos fecistis et male cogitantes iudices fuistis?

⁵Audite, mei fratres carissimi: nonne Deus elegit huius mundi pauperes, fide divites, heredesque regni, quod suis promisit amatoribus? ⁶Et vos pauperem despiciatui habetis. Nonne divites vobis imperant et iidem vos in ius trahunt? ⁷Nonne iidem pulcro nomini maledicunt, a quo vos nuncupamini? ⁸Siquidem legi paretis regiae, quae sic litteris est prodita: « *Alterum uti teipsum diligito* », recte facitis; ⁹sin personis indulgetis, peccatum committitis, et a lege, uti qui contra eam faciatis, arguimini. ¹⁰Qui enim, quamvis alioquin totam legem observet, tamen in uno delinquit, is omnibus tenetur. ¹¹Nam qui dixit: « *Ne adulterato* », idem dixit: « *Ne occidito* »; quodsi non adulteras, sed occidis, contra legem committis. ¹²Sic loquimini et sic agite, uti libertatis lege iudicandi: ¹³nam iudicium erit inclemens in eum, qui pietatem non exercuerit, at pietas iudicio insultat.

¹⁴Quae est utilitas, mei fratres, si quis se fidem habere dicat, et opera non habeat? Num potest eum servare fides? ¹⁵Si frater aut soror nudi sint cottidianoque alimento destituti, ¹⁶et eos vestrum aliquis bona cum pace abire calefierique et satiari iubeat, nec iis detis, quae corpus requirit, quid prodest? ¹⁷Ita fides eiusmodi per se est, uti, si opera non habeat, mortua sit. ¹⁸Itaque dicet aliquis: « Tu fidem habes, ego opera habeo »: ostende mihi tuam fidem sine tuis operibus, ego tibi ex meis operibus fidem meam ostendam. ¹⁹Tu Deum unum esse credis? Recte facis; et daemones credunt atque horrent! ²⁰Vis autem intellegere, o homo vane, fidem sine operibus mortuam esse? ²¹Abrahamus, parens ille

noster, nonne operibus factus est iustus, Isaaco filio suo in ara libando?
²²Vides, uti fides eius opera adiuuaret utique operibus fides perfecta sit. ²³Atque ita comprobatum est scriptum illud, quod sic se habet: «*Credidit Abrahamus Deo idque ei iustitiae ductum est*», et Dei amicus est appellatus. ²⁴Videtis ergo, operibus iustum reddi hominem, non solum fide. ²⁵Itidem Rachaba meretrix, nonne operibus iustificata est, admissis nuntiis et alia via emissis? ²⁶Ut enim corpus absque spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est.

CAPUT 3

Uti doceat linguam homini Christiano esse coercendam fidei et caritatis sanctae repagulis, commoda et incommoda, quae ab ea proveniunt, ostendit, et quid humana sapientia a caelesti distet.

¹Nolite multi esse magistri, fratres mei, scientes nos esse graviores poenas daturus: ²multa enim delinquimus omnes. Si quis in verbis non delinquit, is perfectus homo est, qui possit etiam totum frenare corpus. ³Frenos quidem equorum oribus adhibemus, uti nobis parcant, eorumque totum corpus agimus. ⁴Itemque tantae naves, tam vehementibus impulsae ventis, tantulo gubernaculo, quocumque vult gubernatoris impetus, aguntur; ⁵sic et lingua, quae parvum membrum est, magnas vires habet. En quantulus ignis quantam materiam incendit! ⁶Et lingua ignis est, scelerum mundus. Sic se habet in nostris membris lingua, totum corpus contaminans et aevi cursum inflammans et ipsa a gehenna inflammanda. ⁷Omnis enim et ferarum natura et volucrum serpentumque et aquatiliu humano ingenio domatur domitaque est; ⁸at linguam nemo potest hominum domare, effrenatum malum, mortifero refertam veneno. ⁹Ea Deum et Patrem collaudamus, eadem homines execramur ad Dei similitudinem factos, ¹⁰prodeunte ex eodem ore laudatione et execratione. Non decet, mei fratres, haec ita fieri. ¹¹Num fons ex eodem foramine dulci aqua manat et amara? ¹²Potestne, mei fratres, aut ficus oleas aut vites ficus edere? Sic nullus fons et falsam et dulcem aquam emittere.

¹³Qui in vobis sapiens est et intellegens, ostendat bonis moribus sua opera cum sapientiae mansuetudine. ¹⁴Quodsi amaram invidiam et simultatem habetis in animo, nolite contra verum iactare vos atque men-

tiri. ¹⁵Non ea est ista sapientia, quae superne proficiscatur, sed ter-
restris, humana, daemoniaca: ¹⁶ubi enim invidia est et simultas, ibi
est inconstantia omnisque vitiosa res. ¹⁷At superne oriens sapientia,
primum casta est, deinde pacifica, aequa, obsequiosa, pietate bonisque
referta fructibus, severa, et minime simulatrix; ¹⁸fructus vero iustitiae
in pace seritur colentibus pacem.

CAPUT 4

Enumerat incommoda, quae ex carnis operibus proveniunt. Animi submissionem subiungit et repurgationem a superbia, detractioe, et ab oblivione propriae infirmitatis.

¹Unde apud vos bella et pugnae? Nonne hinc, ex vestris libidinibus,
quae militant in vestris membris? ²Concupiscitis nec obtinetis; invi-
detis et aemulamini nec assequi potestis; pugnatu et belligeratis. Non
obtinete, quoniam non postulatis; ³postulatis et non adipiscimini, quia
male postulatis, ut in vestras impendatis libidines. ⁴O degeneres et viri
et feminae! Nescitis mundi amicitias Dei esse inimicitias?

Qui vult amicus esse mundi, inimicus efficitur Dei. ⁵An putatis illud
inaniter esse litteris proditum, scilicet: «Ad invidiam propensus est is,
qui in vobis habitat, Spiritus»? ⁶At maius confert beneficium; itaque
«Deus — inquit ille — et superbis adversatur et modestorum fautor est».

⁷Quamobrem parete Deo, resistite Diabolo, et is vos fugiet. ⁸Accedite
Deum, et accedet vos. Purgate manus, o improbi, et animos lustrate!
⁹Qui estis animo duplici, afflicte vos, et lugete ac plorate; risus ves-
ter in luctum convertatur, et gaudium in maerorem. ¹⁰Submittite vos
Domino, et vos evehet.

¹¹Fratres, nolite alius alii detrahere; qui fratri detrahit fratremque suum
damnat, legi detrahit legemque damnat. Quodsi legem damnas, non legis
exsecutor es, sed condemnator. ¹²Unus est legislator atque iudex, qui
et servare potest et perdere. Tu vero quis es, qui alterum damnas?

¹³Age iam, qui dicitis: «Hodie aut cras proficiscemur in illam urbem, et
illic unum annum agemus et mercabimur et lucrabimur», ¹⁴cum ne-
sciatis, quid sit cras futurum. Qualis enim est vita vestra! Vapor est,
qui paulisper exstat, deinde evanescit; ¹⁵cum dicere debeatis: «Si volet

Dominus et si vivemus, hoc aut illud faciemus ». ¹⁶Nunc in vestris insolentiis vos iactatis; omnis eiusmodi iactantia prava est. ¹⁷Ergo qui recte facere novit neque facit, is in vitio est!

CAPUT 5

Divini iudicii severitatem divitibus denuntiat, enumerata eorum superbia, uti pauperes, audientes divitum infelicem exitum, aequo animo afflictiones, uti Iob, etiam cum infirmantur, ferant.

¹Iam vero, o divites, plorate eiulantes ob vestras miseras vobis eventuras. ²Divitiae vestrae putruerunt, vestimenta vestra a tineis erosa sunt, ³aurum et argentum aeruginosum, eorumque aerugo contra vos testimonium dicet, vestrasque carnes ignis in morem consumet: L. poenam G. vobis congressistis in ultimum tempus. ⁴Merces ipsa mercenariorum, qui vestros messuerunt agros, a vobis retenta quiritatur, messorumque querelae in Domini armipotentis aures penetrarunt. ⁵Luxuriastis ac lascivistis in terris, genio indulgistis, tamquam ad lanienae diem. ⁶Condemnastis, occidistis insontes, vobis non resistentes.

⁷Quamobrem durate, fratres, usque ad Domini adventum. Ipse agricola exspectat eximium terrae fructum, et quidem in eo durat, dum *primorem serotinamque pluviam* accipiat. ⁸Durate vos quoque, roborate vestros animos: nam Domini adventus instat. ⁹Nolite alius adversus alium gemere, fratres, ne damnemini: en iudex pro foribus adest. ¹⁰Exemplum capite, fratres mei, tolerantiae ac patientiae de vatibus, qui Domini nomine locuti sunt. ¹¹Equidem beatos iudicamus eos, qui patiuntur; Iobi patientiam audivistis, et quem ei finem Dominus — quippe *misericors et clemens* — dederit, vidistis.

¹²In primis autem, mei fratres, ne iuratote neque caelum neque terram nec aliud ullum iusiurandum, sed esto eiusmodi sermo vester, ut « Etiam » sit etiam, et « Non » non, ne in simulationem cadatis.

¹³Affligitur vestrum aliquis? Supplicet. Laetus est quis? Psallat. ¹⁴Aegrotat vestrum aliquis? Advocet ecclesiae seniores, qui eum in Domini nomine ungant oleo pro eoque supplicent; ¹⁵et fidei supplicatio laborantem servabit eumque allenabit Dominus et, si peccata commiserit, ignoscentur ei. ¹⁶Confitemini invicem delicta et supplicate alius pro

alio, uti sanemini. Multum valet efficitque viri boni precatio. ¹⁷Elias homo erat iisdem, quibus nos, obnoxius. Et tamen, cum precibus petiisset, ne plueret, non pluit in terram per annos tres et sex menses; ¹⁸eodem rursum precatō, et caelum dedit imbrem et terra suum fructum genuit. ¹⁹Fratres, si quis vestrum a vero aberraverit et eum quispiam revocaverit, ²⁰intellegat eum, qui solum ab erroris sui via revocaverit, animam ex morte vindicasse multitudinemque texisse peccatorum.

IOHANNIS APOSTOLI

EPISTOLA PRIMA

ARGUMENTUM ATHANASII IN PRIMAM IOHANNIS EPISTOLAM

Hoc nomine vocatur et ista epistola, propterea quod a Iohanne Evangelista scripta est, ut commonefaceret eos, qui iam Dominum crediderant. Et primum quidem perinde, atque in evangelio, ita et in hac epistola, de verbi divinitate disserit, ostendens illud in Deo semper esse ac docens Patrem esse lucem, ut verbum ita cognoscamus ex Patre esse, tamquam fulgorem e luce. Disserens autem de divinitate verbi exponit fidei nostrae mysterium non esse rem noviciam, sed esse sempiternum ab initio: nunc vero manifestatum in Domino, quia vita est sempiterna et verus Deus. Causam etiam, ob quam verbum ad nos venerit et apparuerit, ponit hanc: videlicet, ut opera Diaboli dissolveret ac nos a morte liberaret efficeretque, uti Patrem agnosceremus et Filium, Dominum nostrum Iesum Christum.

Scribit igitur ad quamvis aetatem: ad pueros, ad adolescentes, ad senes, quod Deus innotuerit; Diabolica vero operatio deinceps, deleta morte, devicta sit. Quod relicum est per totam epistolam, dilectionem docet volens, ut nos invicem alius alium diligamus, propterea quod et Christus dilexit nos. Disserit itaque de differentia spirituum discernitque quisnam spiritus ex Deo, quis vero seductionis sit, et quando cognoscamur filii Dei, quando vero Diaboli. Item cuius peccati gratia orandum sit pro his qui deliquerunt, et pro quo non sit et quod vocatione indignus sit, nec Christi esse dici possit, qui proximum non diligit.

Unitatem etiam Filii cum Patre ostendit, et quod qui Filium negat, nec Patrem habeat; decernit quoque in hac epistola, quod sit proprium antichristi: nempe hoc, si dicat Iesum non esse Christum, ita ut quasi ille non sit, se ipsum mentiendo dicat esse Christum.

Hortatur autem per totam epistolam Christo credentes, ne animo sint abiecto, si odio habeantur in hoc mundo, sed magis gaudeant: ob id quod odium mundi huius declaret credentes migrasse ex hoc mundo et posthac conversari in caelis; et in calce epistolae iterum admonet Filium Dei esse vitam aeternam ac verum Deum, et ut illi serviamus, nosque ipsos a simulacris custodiamus.

CAPUT 1

Sermonem illum aeternum, in quo est vita et lux, annuntiare se testatur et propitium fidelibus Deum fore, si gementes sub vitiorum onere confugere discant ad ipsius misericordiam.

¹Quod fuit a principio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod et spectavimus et nostris ipsi manibus tetigimus, — ²de sermone vitae loquor, quae vita patefacta est — id, inquam, et vidimus et testamur et vobis vitam nuntiamus aeternam, quae apud Patrem erat, et nobis patefacta est. ³Quod et vidimus et audivimus, id vobis annuntiamus, ut et vos nobiscum communitem habeatis. Est autem nobis communitas cum Patre cumque eius Filio Iesu Christo. ⁴Atque haec vobis scribimus, uti plena afficiamini laetitia. ⁵Est autem hoc nuntium, quod et ab illo audivimus et vobis nuntiamus: Deum esse lumen, nec ullas in eo tenebras esse.

⁶Si nobis cum Deo communionem esse dicimus, et tamen in tenebris degimus, mentimur nec verum facimus. ⁷Si in luce versamur, ut ipse in luce est, nobis est inter nos communitas: nosque Iesu Christi sanguis, eius Filii, expurgat ab omni peccato.

⁸Si nos peccati expertes esse dicimus, fallimus nos ipsos nec est in nobis veritas. ⁹Si confitemur peccata nostra, ille ita fidelis et iustus est, uti nobis peccatorum veniam det nosque ab omni culpa expiet. ¹⁰Si nos peccasse negamus, mendacem facimus eum, nec est in nobis eius sermo.

CAPUT 2

Proposito Christo mediatore et avvocato, docet in vitae sanctimonia sitam esse Dei cognitionem, quam cuiusvis aetatis et conditionis hominibus communem facit, modo uni Christo adhaereant. Tandem ubi ad contemptum mundi hortatus est, suadet antichristos fugiendos esse, inhaerendum autem agnitae veritati.

¹Filioli mei, haec vobis scribo, uti non peccetis; quodsi quis peccaverit, patronum habemus ad Patrem, Iesum Christum iustum. ²Qui idem piaculum est peccatorum nostrorum: nec solum nostrorum, sed etiam totius mundi.

³ Ac in eo nobis eum esse notum intellegimus, si eius praeceptis paremus.

⁴ Qui eum sibi notum esse dicit, et tamen eius praeceptis non paret, mendax est, nec est in eo veritas; ⁵ qui vero eius dictis paret, is vere Dei amore perfecto praeditus est. Hac re nos in eo esse cognoscimus. ⁶ Quod qui se in eo manere dicit, debet, ut ille se gessit, ita ipse se gerere.

⁷ Carissimi, non novam praeceptionem scribo vobis sed veterem praeceptionem, quam a principio habuistis: praeceptio vetus est sermo, quem audivistis principio. ⁸ Rursus novam praeceptionem vobis scribo, quae res et in se et in vobis vera est: videlicet tenebras praeterire iamque verum lumen apparere. ⁹ Qui se in lumine esse dicit, et tamen fratrem suum odit, is adhuc in tenebris est. ¹⁰ Qui fratrem suum amat, is in luce manet, et is est, qui non impingat; ¹¹ qui vero fratrem suum odit, is in tenebris est et in tenebris graditur neque scit quo eat, quippe cum eius oculos occaecaverint tenebrae.

¹² Scribo vobis, filioli, quod vobis ignoscuntur peccata per eius nomen.

¹³ Scribo vobis, patres, quod eum, qui a principio est, novistis. Scribo vobis, iuvenes, quod Malum vicistis. ¹⁴ Scribo vobis, gnati, quia Patrem nostis. Scripsi vobis, patres, quia eum, qui a principio est, nostis. Scripsi vobis, adolescentes, quoniam fortes estis, in vobisque manet Dei sermo, et Malum vicistis.

¹⁵ Ne amate mundum neque mundana. Si quis mundum amat, is non est Patris caritate praeditus: ¹⁶ nam quidquid in mundo est, videlicet carnis et oculorum cupiditas et vitae adrogantia, non a Patre, sed a mundo est. ¹⁷ Et mundus abit et eius cupiditates; sed qui Dei voluntati paret, is manet in sempiternum.

¹⁸ Gnati, ultimum tempus est; et quemadmodum venturum audivistis antichristum, nunc quoque multi sunt antichristi: unde ultimum tempus esse intellegimus. ¹⁹ A nobis profecti sunt, sed non erant ex nobis: si enim ex nobis fuissent, nobiscum mansissent; sed declarandum fuit, non omnes ex nobis esse. ²⁰ Et vos a Sancto uncti novistis omnia. ²¹ Non ideo vobis scripsi, quod verum nesciatis, sed quod verum scitis et quod nihil falsum ex vero est. ²² Qui est mendax, nisi qui negat, Iesum esse Christum? Is antichristus est, qui et Patrem negat et Filium. ²³ Quisquis Filium negat, ne Patrem quidem habet.

²⁴Quod ergo vos ab initio audivistis, id in vobis maneat; si in vobis manserit, quod initio audivistis, et vos in Filio ac Patre manebitis. ²⁵Ac quod nobis promisit, id vita aeterna est.

²⁶Haec vobis de vestris deceptoribus scripsi. ²⁷Et tamen ii estis, in quibus unctio, quam ab eo accepistis, maneat; neque vobis opus est, uti quisquam vos doceat, quippe cum eadem unctio vos de cunctis doceat, veraque sit et falsitatis expers; ac quemadmodum ille vos docuit, sic maneatis in eo.

²⁸Et nunc, filioli, manete in eo, uti, cum existet, confidentiam habeamus nec eum in eius adventu erubescamus. ²⁹Si scitis eum esse iustum, cognoscite, quicumque iusta faciat, ex eo esse natum.

CAPUT 3

Inaestimabilem divinae adoptionis honorem commendans, testandam esse bonis operibus vitae novitatem docet, cuius certum symbolum est caritas. Deinde fiduciam et Dei invocationem subnectit.

¹Videte quanto nos persecutus sit amore Pater, uti Dei filii vocemur, [et sumus!] Ideo nos mundus non cognoscit, quod eum non cognoscit.

²Carissimi, nos nunc Dei filii sumus, tametsi nondum patet, quid simus futuri; scimus autem, cum id patefactum fuerit, nos eius fore similes: utpote quem cernemus, ut est.

³Ac quisquis hanc in eo spem habet, is seipsum expurgat, quemadmodum ille purus est. ⁴Quisquis peccatum committit, is crimen committit, et peccatum crimen est. ⁵Et scitis, illum ideo advenisse, uti peccata nostra auferret, nec ullum in eo esse peccatum. ⁶Quisquis in eo manet, non peccat; quisquis peccat, eum non didicit neque novit.

⁷Filioli, nemo vos decipiat. Qui iusta facit, iustus est, quemadmodum ille iustus est. ⁸Qui peccatum committit, ex Diabolo est: siquidem a principio Diabolus peccat. Ideo patefactus est Dei Filius, uti Diaboli opera aboleret. ⁹Quisquis ex Deo natus est, peccatum non committit, quod Dei semen in eo manet; ideoque peccare nequit, quod ex Deo natus est.

¹⁰In eo manifesti sunt Dei filii et Diaboli filii, quod quisquis iusta non facit, is Dei non est; itemque qui fratrem suum non amat.

¹¹Nam haec est, quam principio audivistis, denuntiatio, ut amemus inter nos: ¹²non uti Cainus, qui, cum a Malo esset, fratrem suum interemit. Cuius autem gratia eum interemit? Quoniam eius opera erant mala, cum fratris essent iusta.

¹³Nolite mirari, fratres mei, si vos odit mundus. ¹⁴Nos scimus nos a morte ad vitam migrasse, quoniam fratres amamus; qui fratrem non amat, manet in morte: ¹⁵Quisquis fratrem suum odit, homicida est; scitis autem, neminem esse homicidam, qui aeternam vitam habeat in se manentem.

¹⁶Inde amorem cognoscimus, quod et ille pro nobis animam suam posuit; et nos debemus pro fratribus animas ponere. ¹⁷Iam qui, cum huius vitae facultates habeat, et fratrem suum egere videat, tamen non eius vicem miseratur, qui fieri potest, uti sit Dei caritate praeditus? ¹⁸Filioli mei, non verbis aut lingua, sed re ac veritate amemus. ¹⁹Ita fiet, uti nos a veritate esse intellegamus, et id in eius conspectu animis persuasum habeamus; ²⁰quodsi nos damnat animus noster, maior est Deus quam noster animus et cuncta novit. ²¹Carissimi, si noster animus nos non damnat, confidentiam habemus ad Deum; ²²ac quidquid postulamus, id ab eo impetramus, quoniam eius praeceptis obtemperamus eique morem gerimus.

²³Atque haec est eius praeceptio, ut eius Filii Iesu Christi nomini credamus et inter nos amemus, quemadmodum praeceptum dedit. ²⁴Ac qui eius praeceptis oboedit, et ipse in illo, et ille in ipso manet; atque hinc eum in nobis manere cognoscimus, videlicet ex Spiritu, quo nos donavit.

CAPUT 4

Ubi quaedam inseruit de probandis spiritibus, quia alii ex mundo alii ex Deo loquuntur; ad caritatem redit et Dei exemplo ad fraternum amorem hortatur.

¹Carissimi, ne cuivis spiritui credite, sed spiritus explore an ex Deo sint: nam multi falsi vates in mundum prodierunt. ²Hinc cognoscite Dei spiritum: quisquis spiritus Iesum Christum in carne venisse confitetur,

is a Deo est. ³ Quisquis autem spiritus Iesum Christum in carne venisse non confitetur, is a Deo non est; atque hoc illud est de Antichristo, quod audivistis venturum esse, qui iam nunc in mundo est. ⁴ Vos a Deo estis, filii, et eos vicistis, quoniam maior est qui in vobis quam qui in mundo est. ⁵ Illi a mundo sunt: itaque a mundo loquuntur eosque mundus audit. ⁶ Nos a Deo sumus: Deum qui novit, nos audit; qui a Deo non est, non audit nos. Inde quis veritatis, quis sit erroris spiritus, dignoscimus.

⁷ Carissimi, amemus nos inter nos: nam caritas a Deo est; ac quisquis amat, ex Deo natus est Deumque novit. ⁸ Qui non amat, non novit Deum: nam Deus amor est. ⁹ In eo patuit Dei erga nos amor, quod Filium suum unicum misit Deus in mundum, uti per eum vivamus. ¹⁰ In eo amor est, quod Deus, non quod nos eum amaverimus, sed quod ipse nos amaverit, misit Filium suum, pro peccatis nostris piaculum.

¹¹ Carissimi, si sic nos amavit Deus, nos vicissim debemus amare nos mutuo. ¹² Deum nemo umquam vidit; si alius alium amamus, manet in nobis Deus sumusque eius perfecta caritate praediti. ¹³ Hinc et nos in eo et in nobis eum manere intellegimus, quod nobis suum Spiritum impertivit; ¹⁴ et nos vidimus et testamur a Patre legatum esse Filium, servatorem mundi. ¹⁵ Quisquis Iesum Dei esse Filium confessus fuerit, et in eo Deus, et is in Deo manet. ¹⁶ Et nos amorem, quo nos Deus prosequitur, novimus ac credimus. Deus amor est; et qui in amore manet, in Deo manet, et Deus in eo.

¹⁷ In eo perfecta amore praediti sumus, si de iudicii die confidimus: quod qualis ille est, tales nos simus in hoc mundo. ¹⁸ In caritate metus non est, quin perfecta caritas foras quatit metum: quoniam metus cruciatum habet, quique metuit, perfecta caritate non est.

¹⁹ Nos eum amamus, quoniam prior ipse nos amavit. ²⁰ Si quis a se Deum amari dicit, et tamen fratrem suum odit, mendax est: qui enim fratrem suum, quem vidit, non amat, Deum, quem non vidit, quo pacto potest amare? ²¹ Atque hoc ab eo praeceptum habemus, uti Deum qui amat, suum quoque fratrem amet.

CAPUT 5

Ostendit fraternum amorem et fidem esse res coniunctas: nullam autem haberi posse fidem Deo, nisi credendo in Christum. Hinc certa est invocatio, uti pro fratribus etiam valeant preces nostrae.

¹Quisquis Iesum credit esse Christum, ex Deo natus est; et quisquis genitorem amat, etiam ex eo natum amat. ²Hinc intellegimus amari a nobis Dei filios, si Deum amamus eiusque praeceptis obtemperamus. ³Is enim Dei amor est, si eius praeceptis obtemperamus: quae sane eius praecepta gravia non sunt. ⁴Nam quidquid ex Deo natum est, vincit mundum, et haec victoria est, quae vicit mundum: fides nostra.

⁵Quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit Iesum esse Dei filium? ⁶Hic est, qui venit per aquam et sanguinem, Iesus Christus; non in aqua solum, sed in aqua et sanguine. Et Spiritus est, qui testatur, siquidem Spiritus est veritas. ⁷Quoniam tres sunt, qui testantur in caelo: Pater, sermo, et Spiritus Sanctus; et hi tres unum sunt. ⁸Item tres sunt, qui testantur in terra: Spiritus et aqua et sanguis; qui tres unum sunt. ⁹Si hominum testimonium admittimus, Dei testimonium maius est.

Atque hoc est, quod Deus de Filio suo testimonium dixit: ¹⁰qui Dei Filio fidem habet, is in se Dei testimonium habet; qui Deo non credit, mendacem facit eum, quod testimonio fidem non habeat, quod dixit Deus de Filio suo. ¹¹Est autem hoc testimonium, quod aeterna vita donavit nos Deus, quae vita in eius Filio est: ¹²qui Dei Filium habet, vitam habet; qui Dei Filium non habet, vitam non habet.

¹³Haec vobis, nomini Filii Dei fidem habentibus, ideo scripsi, uti vos aeternam habere vitam sciatis utique nomini Filii Dei fidem adiungatis.

¹⁴Atque ea est, quam ad eum habemus, confidentia, quod si quid ex eius voluntate postulamus, audit nos. ¹⁵Quodsi nos ab eo audiri scimus, quidquid poscimus, scimus, ea obtinuisse nos, quae ab eo poposcimus.

¹⁶Si quis fratrem suum peccatum non letale committere viderit, si is Deum poscat, Deus illi vitam dabit, videlicet peccantibus non letaliter. Est letale peccatum pro quo orandum esse non dico. ¹⁷Omnis iniustitia est peccatum; est et peccatum non letale.

¹⁸ Scimus, quisquis ex Deo natus est, eum non peccare: nam ex Deo natus seipsum servat, nec eum Malus attingit. ¹⁹ Scimus nos a Deo esse, totumque mundum in Malo iacere. ²⁰ Scimus item Dei Filium venisse et nos eo ingenio donasse, uti verum cognoscamus Deum; sumusque in vero, in eius Filio Iesu Christo. Is verus est Deus aeternaeque vita. ²¹ Filioli, cavete deastros! Amen.

IOHANNIS APOSTOLI EPISTOLA SECUNDA

ARGUMENTUM ATHANASII IN SECUNDAM IOHANNIS EPISTOLAM

Hanc senior factus dominae scribit et liberis eius. Est autem argumentum epistolae tale: cum videret liberos huius recte in fide conversari, multos autem seductores circuire, qui dicerent adventum Christi in carne non esse factum, epistolam hanc scribit; et principio quidem laudat, quod liberi eius bene conversarentur, deinde docet fidei nostrae mysterium non esse recens. Hortatur iterum ad dilectionem et ut maneant in doctrina, quae ipsis erat tradita. Deinceps docet eos antichristum esse qui Christum in carne non venisse dicat. Denuntiat autem illis, ne eos, qui huiusmodi sunt, in domum suam quisquam recipiat, neque salutem illis dicat; atque ita terminat epistolam.

CAPUT 1

Inscribitur haec epistola eximiae ac praestanti dignitate feminae, quae filios in Dei timore recte educatos habebat. Hanc orat, ut in caritate Christiana perseveret, ne in antichristos incidat, quin potius eos omnino vitet.

¹Senior electae dominae, eiusque liberis, quos ego vere amo; nec ego solus, sed etiam omnes, qui veritatem noverunt, ²propter veritatem, quae et in nobis manet, et nobis aderit in sempiternum. ³Assit vobis favor, misericordia, pax a Deo Patre, et a Domino Iesu Christo, Patris Filio, cum veritate ac caritate.

⁴Laetatus sum magnopere, quod liberos tuos ex veritate vivere comperi, sicuti praeceptum accepimus a Patre. ⁵Et nunc rogo te, domina, non quo tibi novum scribam praeceptum, sed quod habuimus ab initio, ut amemus nos mutuo. ⁶Est autem in eo situs amor, ut ex eius praeceptione nos geramus; haec est praeceptio, quemadmodum audivistis ab initio, ut ex ea vivatis:

⁷ Quoniam multi impostores in mundum introiverunt, qui Iesum Christum in carne venisse non confitentur; hic ille impostor et antichristus est. ⁸ Date operam, ne perdamus, quod elaboravimus, sed mercedem plenam accipiamus. ⁹ Quisquis delinquit neque manet in doctrina Christi, Deum non habet; qui manet in doctrina Christi, is et Patrem habet et Filium.

¹⁰ Si quis venit ad vos, qui hanc doctrinam non ferat, eum domum ne accipite neque salvere iubete. ¹¹ Qui enim salvere iubet, participat eius prave facta.

¹² Cum multa vobis haberem scribenda, nolui charta et atramento: spero enim, me venturum ad vos, et coram collocuturum, uti plenam percipiat laetitiam.

¹³ Salutant te liberi tuae sororis electae. Amen.

IOHANNIS APOSTOLI

EPISTOLA TERTIA

ARGUMENTUM ATHANASII IN TERTIAM IOHANNIS EPISTOLAM

Ista quoque Iohannis est, ut et inscriptio habet, missa est autem ad Gaium. Et primum quidem laudat eum propter testimonium hospitalitatis, quod habebat ab omnibus, hortaturque eum, ut in proposito persistat, ac fratres recipiat ac deducat. Accusat autem Diotrephe, quod is non solum nihil praebebat pauperibus, sed etiam aliis prohibebat ac multa nugabatur. Tales alienos esse dicit a veritate neque cognoscere Deum; Demetrium vero laudat, optimum illi testimonium impendens.

CAPUT 1

Hospitalitatem Gaii laudat et, Diotrephus petulantiam accusans, Gaium monet, uti benefaciendo perseveret. Postremo Demetrium commendat.

¹Senior Gaio carissimo, quem ego vere amo.

²Carissime, cupio te ante omnia feliciter agere ac valere, quemadmodum animo feliciter agis. ³Laetatus sum enim vehementer, cum venissent fratres et tuam veritatem testati essent, ut ex veritate vivas. ⁴Maiorem laetitiam nullam habeo, quam ut audiam, meos gnatos ex veritate vivere.

⁵Carissime, feliciter agis, quidquid erga fratres et hospites facis, ⁶qui tuam caritatem in ecclesiae conspectu testati sunt. Quos, recte facies, si, uti Deo dignum est, deduxeris. ⁷Nam pro eius nomine profecti sunt: nihilque ab extraneis acceperunt. ⁸Nos vero tales accipere debemus, uti veritatis simus adiutores.

⁹Scripsi ecclesiae; sed qui vult eorum esse primarius, Diotrephe, non admittit nos. ¹⁰Itaque, si venero, commemorabo, qualia patret facinora, qui in nos verbis improbis garriat; nec his contentus, nec ipse fratres admittat, et volentes prohibeat exque ecclesia eiciat.

¹¹ Carissime, ne imitare malum, sed bonum. Qui bene facit, a Deo est; qui vero male facit, Deum non novit.

¹² Demetrius et omnium et ipsius veritatis testimonio commendatus est; et nos idem testamur, et vos, verum esse testimonium nostrum, scitis.

¹³ Multa haberem scribenda tibi, sed nolo tibi charta et atramento scribere; ¹⁴ brevi te, uti spero, videbo, et praesentes colloquemur.

¹⁵ Vale. Salutant te amici. Saluta amicos nominatim.

IUDAE APOSTOLI EPISTOLA

CAPUT 1

Admonet pios, uti sibi caveant ab eo hominum genere, qui ex Christi gratia lasciviendi praetextum captant, quos non impune laturos eius gratiae contemptum, tribus exemplis demonstrat, et vaticinium Henochi profert. Modum denique piis ostendit, quo omnes eorum machinas disicere queant.

¹Iudas, Iesu Christi servus, Iacobi frater, sanctificatis in Deo Patre, et in Iesu Christo reservatis, vocatis: ²misericordiam et pacem et caritatem plurimam dicit.

³Carissimi, cum vobis de communi salute scribere summo studio contenderem, necesse habui vos scribendo cohortari, uti fide, quae semel sanctis est tradita, certetis. ⁴Irrepserunt enim homines quidam, olim ad hoc ipsum supplicium designati, Dei nostri beneficium transferentes in libidinem, et Deum, qui solus herus est, Dominumque nostrum Iesum Christum negantes.

⁵Illud autem vobis, quod semel didicistis, commemorare volo, quod Dominus, cum populum ex Aegypto servasset, rursum eos, qui non confiderant, perdidit; ⁶angelosque, qui suam originem non retinuissent, sed suum domicilium reliquissent, ad magni diei iudicium aeternis vinculis sub tenebris servandos curavit. ⁷Uti Sodoma et Gomorrha finitimaeque urbes, quoniam consimili modo meretricatae, impudici corporis libidinibus obsecutae sunt, iacent ad exemplum, poenas igne luentes sempiterno.

⁸Similiter hi quoque somniantes, corpora habent polluta, et dominatum repudiant, dignitatibusque maledicunt. ⁹Atqui Michael ille princeps angelus, cum disceptans cum Diabolo de Moysis corpore disputaret, non ausus est sententiam ferre maledicam, sed dixit: «*Increpet te Dominus!*». ¹⁰Isti vero et quae ignorant, de illis maledicunt; et quae naturaliter, brutorum animalium more, intellegunt, in iis corrupti sunt. ¹¹Vae iis, quoniam Cainiana via grassantur et erroris Balaamici mercede profligati sunt Corachanaque coniuratione pereunt! ¹²Hi sunt in vestris

caritatibus labes, irreligiose convivantes, seipsos pascentes; siccae nubes ventis circumactae; arbores auctumnales infructuosae bis mortuae ac eradicatae. ¹³Feri fluctus maris, spumantes suas foeditates; stellae errantes, quibus reservatur caligo sempiterna tenebrarum.

¹⁴De his etiam vaticinatus est septimus ab Adamo Henochus, dicens: ¹⁵« Venturus est Dominus cum suis sanctis legionibus, ut in omnes iudicium exerceat omnesque eorum impios convinciat omnium, quae patravenerint, impie factorum, omniumque, quae contra eum atrociter dixerint sotes impii ». ¹⁶Hi sunt oblocutores, queruli, cupiditatibus suis obsequentes, et ore loquentes praetumida, personas admirantes utilitatis gratia.

¹⁷Vos vero, carissimi, recordamini ea, quae a Domini nostri Iesu Christi apostolis praedicta sunt, ¹⁸qui vobis dixerunt futuros postremo tempore illusores, ex suis impiis cupiditatibus viventes. ¹⁹Hi sunt, qui seipsos secernunt: animales Spiritum non habentes.

²⁰Vos vero, carissimi, in sanctissima vestra fide vos ipsos exaedificantes, sacro afflatu Deo supplicantes, ²¹vos in Dei caritate conservate, expectantes Domini nostri Iesu Christi misericordiam ad aeternam vitam. ²²Et alios miseramini, delectum habentes; ²³alios religiose servate, ex igne rapientes, exosi etiam carne coninquinatam vestem.

²⁴Ei vero, qui vos expertes delicti servare, et in gloriae suae conspectu inculpatos cum laetitia sistere potest, ²⁵soli sapienti Deo servatori nostro gloria et magnitudo, imperium et potentia, nunc et in omnia saecula. Amen.

APOCALYPSIS IOHANNIS

THEOLOGI

ANNOTATIO INTERPRETIS

De huius auctore libri dubitatur, titulus Iohannem Theologum nominat. Quis fuerit aut quando fuerit, non magis sum sollicitus, quam de vini dolio aut tempore, dum vinum sit bonum. Fuisse quidem huius libri auctorem verum vatem Deique discipulum, persuasum habeo; nec de eo magis dubito, quam de Iohannis evangelio. Et tamen huius libri vix millesimam partem intellego.

ARGUMENTUM ATHANASII IN APOCALYPSIN IOHANNIS

Hoc nomine vocatur hic liber, propterea quod hanc revelationem ipse Iohannes Evangelista et Theologus in Patmo insula dicta, Dominico die vidit, iussusque conscripsit, ut ad septem ecclesias mitteret, videlicet istas: Ephesum, Smyrnam, Pergamon, Thyatira, Sardis, Philadelphiam, et Laodiceam; quae vero in hac visione vidit, multa sunt ac differentia. Circa finem perditionem etiam Antichristi cum Diabolo vidit.

Iubetur autem primum scribere singulis praedictarum ecclesiarum angelis, secundum cuiusque actiones. Multas itaque et admirabilis visiones vidit, utpote septem candelabra aurea et in medio illorum similem Filio hominis; et interpretationem accepit: candelabra illa esse septem ecclesias, et eum qui in medio erat esse Dominum.

Deinde ianuam vidit apertam in caelo et Dominum in throno sedentem et viginti quatuor seniores, sedentes super thronos et adorantes Dominum. Vidit etiam septem sigilla aperiri, et unoquoque aperto, visio quaedam apparebat. Vidit item septem angelos habentes septem tubas, et unoquoque illorum clangente, fiebat signum; septimo vero clangente, audivit dicentes: «Regnum mundi, Domini factum est». Et Arcam Testamenti vidit in caelo.

Deinde mulierem parturientem vidit, et draconem ignitum, qui illam persequabatur. Mulier quidem servata est in solitudine, draco vero abiectus in ignem. Post ista, bestiam vidit habentem cornua decem et capita septem, et diadema eius blasphemia plenum erat.

Nomen vero eius non patefecit, sed numerum nominis eius, nempe sescenti sexaginta sex.

Et virgines audivit canentes et Agnum sequentes. Vidit etiam angelum per medium caeli volantem, et post hunc alterum, post alterum tertium quoque. Deinde et nubem candidam vidit, et insidentem illi similem Filio hominis, in capite coronam auream habentem, et in manu sua falcem auream. Denique septem angelos vidit, habentem septem plagas novissimas, et phialas aureas plenas ira Dei.

Posthac ablatum est Spiritu in solitudinem, et vidit mulierem sedentem super bestiam coccinam, habentem capita septem, et indicatum est ei ex hac futurum esse Antichristum. Vidit etiam bestiam ac reges terrae bellum facere colentes cum eo, qui sedebat super equum album; et apprehensa est bestia, et cum ipso pseudopropheta, qui est Antichristus, et vidit eos abici in stagnum ignis. Post ista vidit angelum descendentem de caelo, et abicientem Satanam cum his qui characterem ipsius habebant in abyssum, et cludentem superne, ne posthac amplius seducat gentes, donec consumpti sint mille anni. Martyres deinde vidit cum gloria in Christo regnantes, et quod Satanas post mille annos solvendus sit, et abiciendus in stagnum ignis cum Antichristo in saecula saeculorum.

Posthac vidit caelum novum, terram novam, ac Ierosolymam novam, et fluvium aquae vivae, ac servos Dei contemplantis faciem eius, et habentes nomen eius in frontibus suis. Cum haec vidisset Iohannes, procidit volens adorare angelum, qui sibi hac omnia ostenderat; at angelus prohibuit illius conatum dicens: « Non me, sed Deum adora! Ego enim conservus tuus sum ».

Postquam autem ista vidit, audivit ab ipso nostro Domino Iesu, quod existens sit, et idem ipse sit verbum Dei, quod posterioribus temporibus propter nos caro factum est. Homo, inquam, perfectus est, et Filius hominis vocatus est.

Sunt et alii quidem libri varii, praeter praedictos utriusque tum Veteris tum Novi Instrumenti, quorum aliis contradicitur, alii apocryphi vocantur.

CAPUT 1

Indicat doctrinae genus, quod hic tractatur: nempe illius, qui est principium et finis. Deinde septem candelabrorum et stellarum mysterium explicat.

¹Iesu Christi patefactio, quam dedit ei Deus, uti servis suis ostenderet, quae brevi futura sunt, et misso angelo suo, per eum significavit servo suo

Iohanni, ² qui Dei sermonem et Iesu Christi testimonium ac quaecumque vidit, testatus est. ³ Felix, qui legit quique oraculi dicta audiunt, et quae in eo scripta sunt, exsequuntur: nam tempus instat.

⁴ Iohannes septem Asianis ecclesiis favorem et pacem, ab eo, qui est, et qui fuit, et qui venturus est, et a septem spiritibus, qui sunt ante eius solium, ⁵ et a Iesu Christo, teste illo fidei, primogenito ex mortuis, et regum terrae principe.

Ei, qui nos amavit suoque sanguine a peccatis abluit, ⁶ et reges ac sacerdotes Deo et Patri suo fecit, ei gloria et imperium in perpetua saecula. Amen.

⁷ *Venturus est cum nubibus, eumque cernet omnis oculus, et qui eum compunxerunt, deque eo plangent omnes terrarum nationes.* Etiam, profecto.

⁸ « Ego sum A et Ω, principium et finis », inquit Dominus[Deus], qui est, qui fuit, et qui venturus est, omnipotens.

⁹ Ego Iohannes, qui et frater sum vester et socius in calamitate inque regno et patientia Iesu Christi, cum in insula nomine Patmo, propter Dei sermonem propterque Iesu Christi testimonium, essem, ¹⁰ divinitus afflatus die Dominico, audiui post me magnam quasi tubae vocem dicentis: ¹¹ « Ego sum A et Ω, primus et ultimus. Tu, quod cernis, scribe in libro et mitte [septem] Asianis ecclesiis: Ephesum et Smyrnam et Pergamum et Thyatira et Sardes et Philadelphiam et Laodiceam ». ¹² Tum ego me converti, uti viderem, quae vox esset allocuta me; conversusque vidi septem aurea candelabra ¹³ et in medio septem candelabrorum *similem hominis Filio, indutum veste talari, et ad mammas cinctum aureo cingulo;* ¹⁴ *eius autem caput et crines erant albi, ut alba lana aut nix, oculi ut ignis flamma;* ¹⁵ *pedes chalcolibano similes,* tamquam in fornace igniti; *vox eius qualis est aquarum multarum vox.* ¹⁶ Habebat in sua manu dextera septem stellas, exque eius ore gladius anceps acutus prodibat; eius aspectus erat qualis micat cum sua virtute sol.

¹⁷ Eum conspicatus ego, ad eius pedes paene mortuus cecidi; at ille, dextera sua manu mihi imposita, dixit: « Ne metue! Ego sum primus et ultimus, qui vivo ¹⁸ et fui mortuus et iam sum vivus in perpetua saecula. Ita est: et habeo Orci claves atque mortis. ¹⁹ Scribe, quae videris

quaeque sunt et quae sunt posthac futura. ²⁰ Arcanum septem stellarum, quas in mea dextera vidisti, et septem aureorum candelabrorum est hoc: septem stellae angeli sunt septem ecclesiarum; septem autem candelabra, quae vidisti, septem ecclesiae sunt.

CAPUT 2

Iubetur Iohannes scribere, quae Dominus necessaria noverat ecclesiis: Ephesiorum, Smyrnsensium, Pergamenorum, Thyatirensium; uti, quae ab apostolis acceperunt, teneant.

¹ Ephesinae ecclesiae angelo sic scribito:

Haec dicit, qui septem stellas sua dextera tenet, qui in medio septem aureorum candelabrorum ambulat: ² Novi tua facta, laborem, et patientiam, utique malos ferre nequeas, et eos exploraveris, qui se profitentur apostolos, nec sunt, quos tu falsos deprehendisti; ³ et tolerasti patientiaque uteris et propter meum nomen laboras inde fessus. ⁴ Sed habeo de te, quod expostulem, quod caritatem tuam pristinam omisisti. ⁵ Quamobrem memento, unde excideris, et ad sanitatem redi ac priora opera facito; alioquin adoriar te brevi tuumque candelabrum ex suo loco transmovebo, nisi ad sanitatem redieris. ⁶ Quamquam id habes, quod Nicolaitarum facta odisti, quae ego quoque odi.

⁷ Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Victori dabo vesci arbore vitali, quae in medio est divini pomarii.

⁸ Item angelo ecclesiae Smyrnaeorum scribito:

Haec dicit primus et ultimus, qui fuit mortuus, et revixit: ⁹ Novi tua facta et calamitatem et pauperiem — cum tamen dives sis — eorumque impium dictum, qui se Iudaeos esse dicunt nec sunt, sed Satanae caterva. ¹⁰ Noli metuere, quae passurus es. Daturus est quidem Diabolus vestrum nonnullos in custodiam, ut exploremini; feretisque decem dierum afflictionem. Esto fidelis ad mortem usque, et tibi dabo vitae coronam. ¹¹ Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Qui vicerit, non laedetur a secunda morte.

¹² Item Pergamensae ecclesiae angelo scribito:

Haec dicit, qui gladium habet ancipitem acutum: ¹³Novi tua facta, et ubi habites, ubi Satanae solium est; tenesque meum nomen nec meam fidem negasti, etiam iis temporibus, quibus Antipas, fidus ille testis meus, apud vos interfectus est, ubi Satanias habitat. ¹⁴Sed habeo contra te pauca, quod habes istic, qui Balaami doctrinam teneant, qui propter Balacum docebat Israelitis detrimentum afferre, quo immolata deastris vescerentur ac scortarentur; ¹⁵item habes tu idem, qui Nicolaitarum doctrinam teneant, id quod ego odi. ¹⁶Corrige te; alioquin aggrediar te brevi et cum istis oris mei gladio depugnabo. ¹⁷Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Victori dabo occulto manna vesci eique dabo calculum album et in calculo novum nomen scriptum, quod nullus novit, nisi qui accipit.

¹⁸Item angelo Thyatirensis ecclesiae scribito:

Haec dicit Dei Filius, qui oculos habet igneae flammae similes cuiusque pedes similes sunt chalcobano: ¹⁹Novi tua facta et caritatem et administrationem et fidem et patientiam et postrema plura prioribus. ²⁰Sed habeo contra te pauca, quod mulierem Iezabelem, quae se vatem esse dicit, docere sinis servosque meos decipi et scortari et deastris immolata vesci. ²¹Cui cum ego tempus dederim, quo ab impudicitia sua recederet, non vult recedere. ²²Ego vero eam in lectum et cum ea adulterantes in magnam calamitatem prosternam, nisi a suis operibus destiterint. ²³Eiusque liberos morte multabo et efficiam, ut intellegant omnes ecclesiae eum esse me qui renes et corda scruter, et vos pro suis quemque factis remunerabor. ²⁴Vobis autem dico reliquisque Thyatirensibus, quotquot hanc disciplinam non habent, et qui Satanae calliditates non norunt, ut aiunt: non imponam vobis aliud onus; ²⁵ac quod habetis, tenete, donec veniam. ²⁶Qui vero vicerit operaque mea ad extremum retinuerit, *huic ego dabo in gentes eam potestatem,* ²⁷*ut eos virga ferrea pascat, quomodo fictilia vasa conteruntur,* ut ego a Patre meo accepi; ²⁸eique stellam dabo matutinam.

²⁹Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

CAPUT 3

Sequitur epistola quinta ad pastores ecclesiis Sardensium, Philadelphiensium, et Laodicensium, ne tepidi sint, sed gloriae Dei promovendae operam dent.

¹Item angelo Sardensis ecclesiae scribito:

Haec dicit, qui septem Dei spiritus et septem stellas habet: Novi tua facta, qui, cum viventis nomen habeas, mortuus es. ²Praesta te vigilantem et cetera moritura confirma: non enim inveni tua opera erga Deum officiosa. ³Reminiscere igitur, quomodo acceperis audiverisque, et serva ad frugemque redi; quod nisi vigilaveris, adoriar te uti fur neque scies, qua te adoriar hora. ⁴Sed habes pauca nomina etiam Sardis, quae sua vestimenta non contaminarunt: ii mecum in albis vestibus ambulant, utpote digni. ⁵Qui vicerit, is albis induetur vestibus nec eius nomen ex libro vitae delebo et eius nomen coram meo Patre coramque eius angelis confitebor. ⁶Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

⁷Item angelo Philadelphiensis ecclesiae scribito:

Haec dicit Sanctus, Verus, qui Davidis *clavim habet, quo aperiente nullus claudit, claudente nullus aperit*: ⁸Novi tua facta. Ego tibi apertam proposui portam, quam claudere nullus queat Quoniam exiguas viris habens, meis dictis paruisti neque meum nomen negasti, ⁹ego cogam nonnullos ex Satanae caterva, — qui se Iudaeos esse dicunt nec sunt, sed mentiuntur — eos, inquam, eo adigam, uti te ante pedes tuos veneratum veniant teque mihi carum esse intellegant. ¹⁰Quoniam meum patientiae sermonem conservasti, ego quoque te adversus tentationis horam conservabo eventuram toti orbi, quo tententur incolae terrarum. ¹¹Ego brevi venturus sum; tene quod habes, ne quis tibi coronam praeripiat. ¹²Qui vicerit, eum ego columnam faciam in templo Dei mei, quae deinceps inde non exibat; eique Dei mei nomen inscribam et nomen urbis Dei mei, novae Ierosolymae, de caelo a Deo meo descendentis, itemque meum nomen novum.

¹³Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

¹⁴Item angelo Laodicensis ecclesiae scribito:

Haec dicit Amen, testis fidus atque verus, opificii Dei caput: ¹⁵Novi tua facta, quod neque frigidus sis neque fervidus. Utinam aut frigidus esses aut fervidus! ¹⁶Ergo quia tepidus es neque frigidus neque fervidus, evomam te ex ore meo. ¹⁷Quoniam te divitem ditatumque esse dicis nec ulla re indigere, neque scis, te esse aerumnosum et miserum et pauperem et caecum et nudum, ¹⁸suadeo tibi, ut a me aurum igni candens emas, quo ditiescas; et vestimenta candida, quo induare, ne appareat tuae

nuditatis obscenitas; et collyrio illine tuos oculos, uti cernas. ¹⁹Ego, quos amo, arguo et castigo: quamobrem vehementior esto teque corrige. ²⁰Equidem pro foribus asto atque pulso. Si quis, audita voce mea, ianuam aperuerit, ingrediar ad eum et cum eo cenabo, et ipse mecum. ²¹Qui vicerit, ei dabo mecum in meo sedere solio, ut ego quoque victor consedi cum meo Patre in eius solio.

²²Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis ».

CAPUT 4

Alia narratur visio, divinae maiestatis gloriam continens, quae a quattuor animalibus et viginti quattuor senioribus celebratur.

¹Postea animadverti apertam in caelo portam, voxque illa prima — quam perinde acsi mecum tuba loqueretur, audiveram — dixit: « Asscende huc, et tibi ostendam, quae posthac futura sunt ». ²Hic ego continuo divinitus afflatus, video positum in caelo solium et in solio sedentem quemdam. ³Qui sedens aspectu similis erat iaspidi gemmae et sardio; solium circumdabat iris, aspectu smaragdum referens. ⁴Idemque solium circumstabant viginti quattuor solia, in quibus soliis vidi sedentes viginti quattuor senatores, vestibis indutos candidis, qui in capitibus coronas habebant aureas. ⁵Ex solio prodibant fulgura et tonitrua et fragores; et septem faces igneae, et ante solium ardentes, quae sunt septem Dei spiritus. ⁶Ante solium erat mare vitreum, crystalli simile; et in medio solii circumque solium quattuor animalia, oculis et a fronte et a tergo referta: ⁷*primum* animal erat *leoni* simile, *alterum* animal erat *vitulo* simile, *tertium* animal *faciem* habebat *hominis*, *quartum* animal simile erat *aquilae* volanti. ⁸Haec quattuor animalia habebant *singula senas alas* per circuitum, et intus erant oculis referta. Ea sine ulla intermissione dies et noctes dicunt:

« *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus, Deus armipotens,*
qui fuit, qui est, et qui venturus est! ».

⁹Cum autem tribuunt animalia gloriam et honorem et gratiarum actionem sedenti in solio, viventi in perennia saecula, ¹⁰procumbunt viginti quattuor senatores ante sedentem in solio et adorant viventem in perennia saecula abiciuntque suas coronas ante solium, dicentes: ¹¹

« Dignus es, Domine [et Deus noster],
qui gloriam et honorem et potestatem accipias:
quoniam tu omnia condidisti,
eaeque tua voluntate et sunt et condita sunt ».

CAPUT 5

Librum septem sigillis obsignatum, quem nemo aperiri poterat, Agnus ille Dei, dignus qui aperiat, omnium caelestium decantatur voce.

¹Item vidi ad sedentis in solio dexteram librum intus et extra scriptum, septem sigillis obsignatum. ²Vidique validum angelum magna voce pronuntiantem: « Quis dignus est, qui librum aperiat et eius sigilla resignet? ». ³Sed nullus nec in caelo nec in terra nec sub terra librum aperire aut inspicere poterat. ⁴Ego vero multum plorare, quod nullus inventus esset dignus, qui librum aperiret et legeret aut inspiceret. ⁵Tum senatorum quidam me alloquens: « Ne plora: — inquit — en vicit leo, qui est ex tribu Iudae, Davidica stirps, qui librum aperiat eiusque septem sigilla referet ».

⁶Tum ego aspiciens animadverti in medio solii et quattuor animalium inque medio senatorum astantem Agnum tamquam mactatum, habentem septem cornua septemque oculos, qui sunt septem Dei spiritus in omnes dimissi terras. ⁷Is venit accepitque librum de dextera sedentis in solio. ⁸Postquam is librum accepit, quattuor animalia et viginti quattuor senatores procidere ante Agnum, habentes singuli citharas aureasque phialas suffimentorum plenas, quae sunt sanctorum supplicationes, ⁹novumque carmen canere, dicentes:

« Dignus es, qui librum accipias
eiusque sigilla resolves:
quoniam mactatus es nosque Deo sanguine tuo comparasti
ex omni natione, lingua, populo, gente;
¹⁰nosque fecisti Deo nostro reges et sacerdotes
regnaturos in terra ».

¹¹Deinde aspiciens audivi multorum angelorum vocem circum solium et animalium ac senatorum, quorum numerus erat distributus in miliens centena milia, ¹²qui magna voce dicebant:

« Dignus est mactatus Agnus,
qui potestatem accipiat
et divitias et sapientiam
et vim et honorem
et gloriam et laudem ».

¹³ Tum omnem rerum naturam, quae et in caelo est et in terra et sub terra et in mari, haec et quae in iis sunt omnia, audiui dicere:

« Sedit in solio et Agno
laus et honos
et gloria et imperium
in sempiterna saecula ».

¹⁴ Et quattuor animalia dixerunt: « Amen »; et viginti quattuor senatores procubuerunt et viventem in sempiterna saecula venerati sunt.

CAPUT 6

Aperit Agnus primum libri sigillum, secundum, tertium, quartum, quintum et sextum; quibus apertis, caedes, fames, pestis, sanctorum querelae, terraemotus, et varia caeli prodigia oriuntur.

¹ Deinde aspiciens, cum aperuisset Agnus unum de septem sigillis, audiui unum de quattuor animalibus dicens quasi voce tonitru: « Veni spectatum ». ² Ego aspiciens animadverti equum album, cui qui insidebat, arcum habebat, eique data corona est, isque prodiit vincens et uti vinceret.

³ Deinde ubi sigillum secundum aperuit, audiui secundum animal dicens: « Veni spectatum ». ⁴ Tum prodiit alius equus rufus, quem insidenti commissum est, ut ex terris auferret pacem, ita ut alii alios necarent; eique datus est magnus gladius.

⁵ Postquam tertium aperuit sigillum, audiui tertium animal dicens: « Veni spectatum ». Hic ego aspicio nigrum equum, cui qui insidebat, libram habebat in manu; ⁶ audivique vocem in medio quattuor animalium dicentem: « Choenix tritici denario, et tres choenices hordei denario; et oleum et vinum ne laeseris ».

⁷Ubi quartum aperuit sigillum, audiui vocem quarti animalis dicentem: « Veni spectatum ». ⁸Animadvertique pallidum equum, cui qui insidebat, nomen habet Mors, quam simul comitatur Orcus; his data potestas est interficiendi ad quartam partem terrae gladio, fame, leto, ferisque terrestribus.

⁹Deinde ubi quintum aperuit sigillum, vidi sub ara animas necatorum propter Dei sermonem propterque testimonium, quod habebant. ¹⁰Qui ingenti voce sic clamabant: « Quousque tandem, o Domine sancte atque vere, non ulcisceris ac vindicas sanguinem nostrum de terrae incolis? ».

¹¹Sed iis singulis datae sunt albae stolae; iisque dictum est, uti quiescerent adhuc paulisper, donec plenus esset numerus etiam conservorum eorum atque fratrum, qui interficiendi essent ut et ipsi.

¹²Deinde aspiciente me, ubi sextum sigillum aperuit, exstitit magnus terraemotus, factusque est sol tam ater quam est saccus cilicinus, et luna facta est sanguinea, ¹³et caeli stellae ceciderunt ad terram, sicuti ficus abicit suas grossos, cum vehementi vento quatitur, ¹⁴et caelum recessit, perinde acsi scheda convolvatur, omnesque et montes et insulae ex suis locis motae sunt, ¹⁵et terrarum reges et summates et divites et tribuni et potentes et omnes — tum servi, tum liberi — seipsos in specus rupesque montium abdere, ¹⁶et montibus rupibusque dicere: « obruite nos et abdite ex conspectu sedentis in solio et ab ira Agni: ¹⁷quoniam venit magna dies eius irae, quam quis possit subsistere? ».

CAPUT 7

Grassantes in orbe angeli inhihentur, donec electi Domini ex omnibus tribubus signentur. Deinde eorum, qui Christi causa persecutionem sustinuerunt, felicitas et gaudium describitur.

¹Postea vidi quattuor angelos stantes ad quattuor terrae angulos, tenentes quattuor terrae ventos, ne ventus terram aut mare aut ullam arborem afflaret. ²Item vidi alium angelum ab ortu solis ascendentem, habentem viventis Dei sigillum; qui ad quattuor angelos — quibus, uti terram et mare laederent, commissum erat — magna voce clamavit his verbis: ³« Ne laeditote terram nec mare nec arbores, donec Dei nostri

servos in eorum frontibus consignemus ». ⁴ Audivi autem consignatorum numerum, qui consignati erant: centum quadraginta quattuor milia ex omnibus Israelitarum tribubus: ⁵ ex tribu Iudae consignata erant duodecim milia, ex Rubenis duodecim milia, ex Gadi duodecim milia, ⁶ ex Aseris duodecim milia, ex Nephtalis duodecim milia, ex Manassis duodecim milia, ⁷ ex Simeonis duodecim milia, ex Levis duodecim milia, ex Issacharis duodecim milia, ⁸ ex Zabulonis duodecim milia, ex Iosephi duodecim milia, ex Beniaminis duodecim milia.

⁹ Postea animadverti tantam turbam, ut eam numerare nullus posset, ex omnibus gentibus, nationibus, populis, et linguis; qui ante solium et Agnum stabant, stolis amicti candidis, palmas gestantes in manibus, ¹⁰ et magna voce clamantes in hunc modum: « Salus sedenti in solio Dei nostri et Agno ».

¹¹ Omnes autem angeli senatoresque et quattuor animalia solium circumstantes procubuerunt ante solium proni Deumque venerati sunt dicentes: ¹²

« Amen!

Faustitas et gloria et sapientia

et gratiarum actio et honos

et potentia et vires,

Deo nostro in perpetua saecula. Amen ».

¹³ Tum unus de senatoribus sic me affatus est: « Hi, stolis albis amicti, quinam sunt et unde venerunt? ». ¹⁴ Cui ego: « Domine, tute scis ». Et ille: « Hi sunt — inquit — qui ex magna calamitate veniunt stolasque suas Agni sanguine perluerunt ac dealbarunt. ¹⁵ Propterea sunt ante Dei solium eumque dies et noctes in eius templo colunt; apud eosque deget is, qui sedet in solio. ¹⁶ *Non amplius esurient, nec amplius sitient, nec eos sol aut ullus aestus feriet.* ¹⁷ quoniam Agnus, qui est inter solium, *pascet eos et ad vivos aquae fontes ducet, abstergetque Deus ex eorum oculis omnem lacrimam* ».

CAPUT 8

Septimo sigillo aperto, offeruntur sanctorum preces per suffitus. Procedunt septem angeli cum tubis et, quattuor primis clangentibus, ignis decedit, mare turbatur, aquae amarescunt, et stellas obtenebrantur.

¹ Ut autem septimum aperuit sigillum, exstitit in caelo silentium fere dimidiam horam. ² Vidique septem angelos, qui in Dei conspectu astiterant, quibus septem tubae datae sunt. ³ Alius item angelus venit et ad aram constitit thuribulum habens aureum, eique data sunt multa suffimenta, uti sanctorum omnium supplicationes ad auream aram ante solium positam obmoveret; ⁴ ascenditque fumus suffimentorum supplicationum sanctorum ex angeli manu in Dei conspectum. ⁵ Deinde sumpsit angelus thuribulum et altaris igni replevit ad terramque deiecit; et exstiterunt fragores et tonitrua et fulgura et terraemotus.

⁶ Itemque septem angeli, qui septem tubas habebant, sese ad clangendum pararunt.

⁷ Cumque primus angelus clanxisset, exstitit grando et ignis permixta sanguini. Quibus ad terram deiectis, tertia pars arborum combusta est et omnes virentes herbae conflagrarunt.

⁸ Deinde ubi secundus clanxit angelus, quidam quasi mons ingens igni flagrans in mare deiectus est conversaque est pars tertia maris in sanguinem; ⁹ et mortua est tertia pars rerum, quae in mari animatae sunt, tertiaque navium pars corrupta.

¹⁰ Uti tertius clanxit angelus, cecidit de caelo magna stella, facis in morem ardens, quae in tertiam fluviorum partem et in aquarum fontes delapsa est — ¹¹ est autem stellae nomen *Absinthium* — et conversa est tertia pars in absinthium; multique hominum ab aquis interierunt, quod amarae factae essent. ¹² Ad quarti angeli clangorem icta est solis tertia pars et lunae tertia pars et stellarum tertia pars, adeo ut, offuscata eorum parte tertia, dies tertia parte sui non luceret itidemque nox. ¹³ Tum aspiciens audiavi quemdam angelum volentem per medium caeli, magna voce dicentem: « Vae, vae, vae terrae habitatoribus a reliquis tubarum sonis trium angelorum, qui iam clangent! ».

CAPUT 9

Quinto angelo clangente, locustae vastatrices prodeunt. Sextus autem clangens equites producit, humanum genus devastantes.

¹ Tum ubi clanxit quintus angelus, vidi stellam de caelo delapsam ad terram, cui data clavis est putei Tartari. ² Quae postquam Tartareum

puteum aperuit, exhalavit ex puteo talis fumus, qualis est magnae fornacis; quo putei fumo sol est et aer obscuratus. ³Ex eo fumo prodierunt in terram locustae, quibus talis est data vis, qualem habent terrestres scorpia: ⁴Isque praeceptum est, ne terrestres herbas laederent neve ullam viriditatem ullamve arborem, sed solos homines, qui Dei signum in frontibus suis non haberent. ⁵Est autem mandatum iis, ne eos interficerent, sed uti quinque menses cruciarentur; ita ut essent eorum cruciatus, qualis scorpia cruciatus est, cum hominem pupugit. ⁶Atque illa tempestate quaerent homines mortem nec invenient; cupientque mori, et eos fugiet mors.

⁷Erat autem locustarum ea species, uti similes essent equis ad proelium paratis, erantque in earum capitibus quaedam quasi coronae auri similes, vultus erant uti vultus hominum; ⁸capillos habebant muliebrium similes, dentes erant quales sunt leonum; ⁹habebant et loricas, cuiusmodi sunt ferreae loricae, eratque earum alarum sonitus qualis est curruum sonitus multorum equorum ad pugnam currentium. ¹⁰Caudas habebant scorpionum similes et in caudis erant aculei: earum potestas est homines laedere per quinque menses. ¹¹Habentque sibi praefectum regem angelum Tartari, cui nomen est Hebraece *Abaddon*, Graeco autem sermone *Apollyon*.

¹²Una miseria praeteriit. Venturae sunt adhuc posthac duae miseriae.

¹³Deinde ubi sextus clauxit angelus, audiui ex quattuor altaris aurei cornibus ante Deum positos vocem quamdam ¹⁴dicentem sexto angelo, qui tubam habebat: «Solve quattuor angelos ad magnum flumen Euphraten colligatos». ¹⁵Itaque soluti sunt quattuor angeli, qui ad horam et diem et mensem et annum parati erant ad hominum tertiam partem necandam. ¹⁶Erat autem exercitus equitum numerus bis miliens centena milia, eorumque numerum audiui. ¹⁷Atque ita visus sum videre equos et in iis equitantes, qui loricas habebant igneas et hyacinthinas ac sulphureas; equorum capita erant leoninorum capitum similia exque eorum oribus manabat ignis et fumus et sulphur. ¹⁸Ab his tribus cladibus interfecta est hominum pars tertia, videlicet igni et fumo et sulphure, quae prodibant ex eorum oribus. ¹⁹Potestas enim eorum in ore eorum erat: siquidem eorum caudae erant anguium similes capita habentes, quibus nocerent.

²⁰Reliqui hominum, qui his calamitatibus occisi non sunt, non destiterunt a suis actionibus, ne daemonia venerarentur et *simulacra aurea*,

argentea, aerea, lapidea, lignea, quae nec videre possunt nec audire nec ingredi, ²¹*nec sua homicidia nec veneficia nec stupra nec furta omiserunt.*

CAPUT 10

Alius apparet angelus amictus nube, libellum apertum tenens. Inclamat et Iohanni, oraculi iussu, devorandum tradit.

¹Deinde vidi alium angelum validum de caelo descendentem indutum nube, cuius capiti iris incumbibat, facies erat soli similis, pedes ut igneae columnae. ²Habebat autem in manu libellum apertum, posuitque pedem suum dextrum in mari, sinistrum in terra, ³et magna voce clamavit, quomodo rugit leo. Postquam clamavit, locuta sunt septem tonitrua suas voces. ⁴Quibus septem tonitruis suas voces locutis, cum ego scripturus essem, audivi vocem dicentem mihi: « Consigna, quae locuta sunt septem tonitrua, et ea ne scripseris ».

⁵Tum angelus, quem in mare et in terra stantem videram, *sublata in caelum sua manu,* ⁶*iuravit per Viventem in perpetua saecula,* qui caelum et caelestia, terram et terrestria, mare et marina condidit, futurum esse, uti tempus deinceps non sit, ⁷videlicet diebus vocis septimi angeli, cum clannerit, peractumque fuerit arcanum Dei, uti suis servis vatibus nuntiavit.

⁸Atque eadem vox, quam de caelo audiveram, rursus mecum locuta est in hunc modum: « I, sume libellum apertum, qui est in manu angeli in mare terraque stantis ». ⁹Tum ego angelum aggressus: « Da mihi libellum », inquam. Et ille: « Accipe — inquit — eumque deglutti; et tibi ventrem amaritudine torquebit, quamquam in ore tuo erit tam dulcis quam est mel ». ¹⁰Hic ego sumptum de angeli manu libellum degluttivi, quod mihi in ore quidem tam dulce fuit, quam est mel; sed ubi id comedi, amaruit mihi venter. ¹¹Et ille me alloquens: « Vaticinandum tibi rursus est — inquit — super populis et gentibus et linguis regibusque multis ».

CAPUT 11

Templum metiri iubetur. Dominus testis duos excitat, quos a bestia laniatos nemo terrae mandat; Deus autem in vitam revocatos ad caelum evocat. Terrentur impii; et septimi angeli tuba, resurrectionis et iudicii nuntia describuntur.

¹Tum datus est mihi calamus virgae similis. Et angelus stans: «Surge — inquit — et Dei metire templum aramque et adorantes in eo. ²Ac exterius atrium, templi foris, exclude neque id metire, quippe datum extraneis, qui sanctam urbem conculcabunt menses quadraginta duos. ³Mandaboque duobus meis testibus, uti vaticinentur dies mille ducentos sexaginta, centonibus amicti». ⁴*Hi sunt olivae duae duoque candelabra in conspectu Dei terrae stantia.* ⁵Quodsi quis eos laedere vult, manat ex eorum ore ignis, qui eorum hostis conficit; et si quis eos laedere vult, sic interficiendus est. ⁶Hi potestatem habent claudendi caeli, ne pluatur imber tempore suae vaticinationis; habentque in aquas potestatem eas in sanguinem convertendi, et terrae quamlibet cladem infligendi, quotiens velint. ⁷Cum autem suum testimonium peregerint, bestia ex Tartaro ascendet; quae eos aggressa, bello vincet ac interficiet. ⁸Iacebuntque eorum corpora in urbis magnae foro, quae vocatur spiritualiter Sodoma et Aegyptus, ubi etiam Dominus noster crucifixus est; ⁹et aspicient homines de populis et nationibus, linguisque et gentibus eorum corpora tres dies et dimidium, nec sinent eorum corpora monumentes mandari. ¹⁰Gaudebunt autem terrae incolae super iis, laetique dona mittent inter sese, quod hi duo vates cruciaverint incolas terrae.

¹¹Verum post dies tres et dimidium, vitali spiritu a Deo in eos ingresso, constiterunt in pedes suos, magno timore correptis iis, qui eos spectabant. ¹²Audivique vocem magnam de caelo dicentem iis: «Ascendite huc»; atque illi in caelum in nube ascenderunt, spectantibus eos hostibus eorum. ¹³Ac eadem hora tantus exstitit terraemotus, uti collapsa sit urbis pars decima, occisis in eo motu humanorum capitum septem milibus. Reliqui timore perculsi, tribuerunt caelesti Deo gloriam.

¹⁴Miseria secunda praeteriit, ecce tertia miseria mox aderit.

¹⁵Deinde septimus clauxit angelus, exstiteruntque magnae voces in caelo dicentes: «Facta sunt mundi regna Domini nostri eiusque Christi, qui regnabit in omnem perpetuitatem».

¹⁶Et viginti quattuor senatores, ante Deum suis in solis sedentes, proni procubuerunt Deumque venerati sunt, dicentes: ¹⁷

« Agimus tibi gratias,
Domine, Deus omnipotens,
qui es, qui fuisti, quique futurus es,
quod magnam tuam potestatem adeptus regnum iniisti.

¹⁸Et gentes iratae sunt,
et venit ira tua tempusque, quo mortui iudicentur,
et merces detur tuis servis vatibus et sanctis,
tuumque nomen reverentibus — tum parvis, tum magnis
— et corrumpantur corruptores terrae ».

¹⁹Tum, aperto Dei templo in caelo, visa est Arca foederis eius in eius templo; exstiteruntque fulgura et sonitus et tonitrua et terraemotus et magna grando.

CAPUT 12

Mulieri parturientis signum apparet, cuius filio insidiatur draco, qui a Michaele devictus, deicitur; et quo magis vincendus excluditur, eo acrius suas non definit multiplicare versutias.

¹Visumque est ostentum ingens in caelo: mulier amicta sole, eius pedibus subiecta luna, capiti autem imposita duodecim stellarum corona; ²ea in aluo gestans vociferabatur, et parturiens pariendi doloribus cruciabatur. ³Item conspectum est aliud ostentum in caelo: draco erat ingens, rufus, habens septem capita et decem cornua, et in captibus diademata septem; ⁴cuius cauda tertiam caelestium siderum partem detraxit ad terramque deiecit. Is draco stetit ante mulierem, quae paritura erat, uti, cum ea suum Filium peperisset, ipse eum devoraret. ⁵Peperit autem Filium marem, qui *gentes* omnes *ferreo sceptro rectorus est*; qui eius Filius raptus est ad Deum eiusque solium. ⁶Mulier autem fugit in solitudinem, ubi locum habet a Deo paratum, ut illic alatur dies mille ducentos sexaginta.

⁷Factum est autem in caelo proelium: Michael et eius angeli adversus draconem pugnabant. ⁸Et draco eiusque angeli pugnarunt, et victi sunt, nec ullus exstitit iam eorum locus in caelo. ⁹Itaque deiectus est draco ille

magnus, serpens antiquus, qui Diabolus et Satanus appellatur, qui totum orbem decipit; deiectus est, inquam, ad terram, eiusque angeli deiecti sunt. ¹⁰Deinde magnam vocem audiui dicentem:

« In caelo nunc facta est salus et potestas et regnum Dei nostri
et potentia Christi eius,
quoniam deiectus est fratrum nostrorum accusator, qui eos apud
Deum nostrum dies ac noctes accusabat.

¹¹Eum illi Agni sanguine
suique testimonii sermone vicerunt;
animamque suam usque adeo non amarunt,
uti mortem oppetierunt.

¹²Propterea laetamini caeli et caelicolae.

Vae terrae et maris incolis!

Quandoquidem descendit Diabolus ad vos, magno furore percitus,
sciens habere se breve tempus ».

¹³Ubi draco se ad terram deiectum vidit, mulierem persecutus est, quae marem pepererat. ¹⁴Sed mulieri datae sunt alae duae ingentis aquilae, uti solitudinem in locum suum avolaret; illic alenda tempus et tempora et dimidium temporis ad vitandum serpentem. ¹⁵Iecit autem serpens post mulierem ex ore suo aquam fluminis instar, quo eam flumine submergeret. ¹⁶Verum terra mulieri succurrit, apertisque suis faucibus, flumen hausit, quod draco ore suo eiectus erat.

¹⁷Tum iratus mulieri draco, iit illatum bellum reliquis eius seminis, qui Dei praeceptis oboedirent et Iesu Christi testimonium haberent. ¹⁸Ego in maris harena stabam.

CAPUT 13

Describitur bestia illa multiceps, quae maximam mundi partem in idololatriam seducit, quae ab alia bestia ascendente confirmatur.

¹Vidi ascendentem ex mari bestiam, habentem capita septem et cornua decem, et in cornibus diademata decem, et super capita nomen contumeliosum. ²Erat autem bestia, quam vidi, pardali similis, pedibus ursinis, ore leonino simili. Ei draco suas viris suumque solium

et magnam dedit potentiam. ³Deinde vidi unum eius capitum paene morte exstinctum, sed cuius letiferum vulnus sanatum est.

Itaque tantae fuit per totam terram admirationi bestia, ⁴uti draconem venerarentur, qui potentiam dedisset bestiae, et bestiam item venerarentur dicentes: « Quis par est bestiae? Quis cum ea pugnare possit? ».

⁵Ei autem datum est os magna et infanda loquens, et potestas agendi menses quadraginta duos, ⁶eaque os suum aperuit in contumeliam adversus Deum, in eius nomen inque tabernaculum et caelicolas, contumeliose loquens. ⁷Item ei datum est bellum cum sanctis gerere eosque vincere, eidemque potestas est data in omnes nationes et linguas atque gentes, ⁸Ita ut eam adoraturi sint omnes terrarum incolae, quorum nomina ab orbe condito scripta non sunt in vitae libro Agni mactati. ⁹Si quis aurem habet, audiat:

¹⁰*si quis captivos abigit,
in captivitatem abit;
si quis gladio occiderit,
eum gladio oportet occidi.*

Hic est patientia fidesque sanctorum.

¹¹Item vidi aliam bestiam ex terra asscendentem, quae duo cornua habebat agni similia, et loquebatur uti draco. ¹²Ea omnem prioris bestiae potestatem exercebat in eius conspectu; efficiebatque, uti terra et eius incolae priorem bestiam, cuius mortiferum vulnus erat sanatum, venerarentur. ¹³Magnaue ostenta faciebat, adeo ut etiam ignim de caelo ad terram devocaret in hominum conspectu, ¹⁴et terrae incolas ostentis, quae ei in bestiae conspectu facere datum erat, fallebat, iubens terrae incolis, uti simulacrum facerent bestiae, quae gladio vulnerata revaluerat. ¹⁵Atque ei datum est spiritu donare simulacrum bestiae, adeo uti loqueretur simulacrum bestiae; efficeretque, uti quicumque non venerarentur bestiae simulacrum occiderentur. ¹⁶Atque eo adigebat omnes: parvos iuxta ac magnos, divites ac pauperes, liberos ac servos, ut eorum manui dexteræ aut frontibus notam inureret; ¹⁷neve cui emere liceret aut vendere, nisi qui notam aut nomen haberet bestiae aut eius nominis numerum. ¹⁸Hoc est acumen: qui habet ingenium, computet bestiae numerum. Numerus enim hominis est: estque eius numerus sexcenti sexaginta sex.

CAPUT 14

Agno stante super montem Sion una cum castis suis cultoribus, angelus unus evangelium nuntiat; alius Babylonis casum praedicit; tertius bestiam vitari monet. Vox e caelo beatos illos pronuntiat, qui Domini causa moriuntur. Mittitur postea falx Domini in messem et in vindemiam.

¹Deinde animadverti Agnum stantem in Sione monte, et cum eo centum quadraginta quattuor milia, Patris eius nomen in suis frontibus scriptum habentia. ²Audivique de caelo sonitum, qualis multarum aquarum ingentisque tonitruui sonitus est; itemque vocem audivi citharoedorum, citharis suis canentium, ³qui veluti novum carmen canebant ante solium et ante quattuor animalia ac senatores, quod carmen nullus discere poterat, nisi illa centum quadraginta quattuor milia redemptorum a terra. ⁴Hi sunt, qui cum seminis non sunt polluti: sunt enim virgines. Hi sunt, qui Agnum, quocumque vadat, sequuntur. Hi ex hominibus redempti sunt, primitiae Deo et Agno; ⁵quorum in ore nulla reperta fraus est: sunt enim inculpati coram Dei solio.

⁶Vidi item alium angelum medio caelo volantem, evangelium aeternum habentem, quod terrae incolas gentesque et nationes et linguas et populos omnes doceret, ⁷dicentem magna voce: « Timete Deum eique gloriam tribuite: nam venit hora eius iudicii; et adorete caeli, terrae, maris, et fontium aquarum conditorem ».

⁸Item alius angelus secutus est, dicens: « Cecidit, cecidit Babylon, urbs illa magna, quoniam saevo impudicitiae suae vino gentes omnes potio-navit ». ⁹Item tertius angelus eos secutus est, magna voce dicens: « Si quis bestiam et eius imaginem veneratur, notamque in frontem manumve suam admittit, ¹⁰is etiam saevum Dei vinum mixtum merumque potabit in eius irae poculo, et igni ac sulphure torquebitur in sanctorum angelorum Agnique conspectu. ¹¹Eorumque tormenti fumus exhalabit in omnem perpetuitatem nec ullam die nocteve requietem habebunt, qui bestiam et eius imaginem venerantur, aut si quis eius nominis notam accipit ».

¹²Hic est sanctorum patientia, hi sunt, qui Dei praecepta, Iesuque fidem tuentur. ¹³Tum vocem audivi de caelo dicentem mihi: « Scribe: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Ii deinceps — affirmat Spiritus—

a suis requiescent laboribus et sua eos comitantur opera ». ¹⁴ Praeterea animadverti nubem candidam, et nubi insidentem quemdam hominem Filio similem, habentem in capite coronam auream et in manu falcem acutam. ¹⁵ Tum alius angelus exiit ex fano, magna voce clamans ad eum, qui nubi insidebat: « Immitte falcem tuam et mete: nam tibi venit hora metendi, quandoquidem aruit terrae seges ». ¹⁶ Itaque immisit, qui in nube sedebat, falcem suam in terram; messaque terra est.

¹⁷ Item alius prodiit ex fano, quod in caelo erat, angelus habens et ipse falcem acutam. ¹⁸ Et alius prodiit angelus ex ara, ignipotens, qui magna voce clamans, eum, qui falcem habebat, sic allocutus est: « Inice tuam istam falcem acutam, et terrae uvas vindemia, quoniam eius maturuerunt racemi ». ¹⁹ Ita angelus ille, sua falce in terram iniecta, terrae vineam vindemiavit et uvas in ingens saevitiae Dei torcular coniecit. ²⁰ Quo torculari extra urbem calcato, manavit ex torculari sanguis usque ad frenos equorum per mille sescenta stadia.

CAPUT 15

Apparent septem angeli, habentes plagas septem ultimas. Victores bestiae Deum laudant. Angelis septem, septem dantur divini furoris phialae.

¹ Vidi et aliud in caelo ostentum ingens ac mirabile: angelos septem habentes septem clades ultimas, in quas Dei saevitia absumatur.

² Itemque vidi quasi mare vitreum igni mixtum; et ex bestia eiusque simulacro et nota et nominis numero, victores, stantes super mare vitreum, divinas habentes citharas, ³ et Moysis, Dei servi, carmen Agni-que carmen ita cantantes:

« Magna et mirabilia sunt opera tua,
Domine, Deus omnipotens;
iusta veraque sunt instituta tua,
sanctorum Rex!

⁴ Quis te non metuat, Domine,
tuumque nomen celebret?
Nam tu solus Sanctus,
nam te gentes omnes coram

adoratum venient, quod tua iura patefacta sint ».

⁵Postea vidi fanum aperiri oracularis tabernaculi in caelo, ⁶et ex fano prodire septem angelos, septem ultimas clades habentes, puro nitidoque vestitos lino, et pectora cingulis aureis cinctos. ⁷His septem angelis dedit unum quattuor animalium septem phialas aureas, plenas saevitia Dei viventis in omnem saeculorum seriem; ⁸estque fanum tanto fumo prae Dei splendore atque potentia completum, uti nullus posset in fanum intrare, donec septem angelorum septem clades peractae forent.

CAPUT 16

Effundunt angeli septem commissas sibi furoris divini phialas, quibus effusis variae plagae in orbe terrarum exoriuntur ad terrendos improbos et magnae urbis incolas.

¹Tum magnam ex fano vocem audivi, dicentem septem angelis: «Ite, effundite phialas Dei saevitiae in terram ».

²Itaque primus abiit, et phialam suam in terram effudit; diroque et taetro vulnere affecti sunt homines bestiae notam habentes et eius simulacrum colentes.

³Deinde secundus angelus effudit suam phialam in mare; idque in cruorem, qualis mortuorum esse solet, mutatum est, omnesque animantes mortuae sunt in mari.

⁴Item tertius angelus phialam suam in fluvios et aquarum fontes effudit; iique mutati sunt in sanguinem. ⁵Tum aquarum angelum audivi dicentem: «Iustus es, Domine, qui es quique fuisti quique Sanctus es, qui haec ita facienda iudicaveris, ⁶uti, qui sanctorum vatunque sanguinem effundebant, iis sanguinem potandum dederis, uti digni sunt!» ⁷Deinde alium audivi ex ara dicentem: «Etiam, Domine, Deus omnipotens: vera iustaque sunt tua iudicia!».

⁸Item quartus angelus effudit phialam suam in solem; eique mandatum est, ut homines igni ureret. ⁹Itaque magno ardore usti sunt homines; Deique nomini contumeliam dixerunt, qui haberet in eas cladis potestatem, nec ad frugem redierunt, ut ei gloriam tribuerent.

¹⁰Deinde quintus angelus phialam suam effudit in bestiae solium; adeoque obscuratum est eius regnum, ut ipsi suas prae dolore linguas morderent; ¹¹caelique Deo prae doloribus vulneribusque suis conviciarentur, nec a suis actionibus desisterent.

¹²Deinde sextus angelus phialam suam effudit in magnum flumen Euphraten; et aruit eius aqua, uti pararetur via regum, qui essent a solis ortu. ¹³Item vidi ex ore draconis et ex ore bestiae et ex ore falsi vatis tres spiritus immundos, ranarum similes; ¹⁴sunt autem daemonum spiritus, qui spiritus efficiunt, ut edantur ostenta ad terrarum et totius orbis reges, quo eos congregent in proelium illius magnae diei omnipotentis Dei.

¹⁵Venturus sum uti fur: felix, qui vigilat, suaque vestimenta servat, ne nudus incedat, eiusque obscena cernantur.

¹⁶Congregavit autem eos in locum, qui Hebraece vocatur *Harmageddon*.

¹⁷Deinde septimus angelus phialam suam in aerem effudit; et prodiit magna vox ex caeli fano, ex solio, dicens: «Factum est!». ¹⁸Exstiteruntque sonitus et tonitrua ac fulgura; tantusque terraemotus factus est, uti post homines in terris natos tantus, tam ingens terraemotus nullus exstiterit. ¹⁹Divisaeque est urbs magna in tres partes, et gentium urbes corruerunt: et Babylon magna Deo venit in mentem, ut ei poculum daret vini suae saevae iracundiae. ²⁰Et omnes insulae fugerunt, et montes nusquam exstiterunt. ²¹Et ingens grando ad talenti magnitudinem de caelo delata est in homines, feceruntque homines convicium Deo ob grandinis cladem: tam gravis erat illa clades grandinis.

CAPUT 17

Describitur meretrix illa magna, cum qua reges terrae scortantur, ebria piorum sanguine, et bestia, quae portat illam, mysterium utriusque et exitium, postremo Agni victoria.

¹Venit autem unus septem angelorum, septem phialas habentium, qui me sic allocutus est: «Ades, ostendam tibi supplicium meretricis magnae, sedentis in multis aquis, ²cum qua scortati sunt reges terrae, cuiusque impudicitiae vino inebriati sunt incolae terrae». ³Deinde me divino afflatu abstulit in solitudinem, ubi mulierem vidi insidentem beluae

coccinae, nefariis nominibus plenae, habenti septem capita et decem cornua. ⁴ Erat ea mulier induta purpura et coccino, auroque deaurata et gemmis ac margaritis, habens aureum poculum in sua manu, flagitiis et turpitudine eius stuprorum refertum; ⁵ et inscriptum suae fronti nomen, mysterium: « Babylon magna, meretricum flagitiorumque terrae mater ».

⁶ Eam ego mulierem vidi sanguine sanctorum testiumque Iesu ebriam. Qua visa, cum vehementer admirarer, angelus sic mecum loquitur: ⁷ « Quid miraris? Ego tibi mulieris mysterium eloquar et portantis eam beluae, habentis septem capita et cornua decem: ⁸ belua, quam vidisti, fuit et non est, et asscensura est ex Tartaro et in perniciem abitura; mirabunturque terrae incolae, quorum nomina in vitae libro ab orbe condito scripta non sunt, videntes beluam fuisse, nec esse, tametsi est. ⁹ Hic est sententia, quae acumen habet: septem capita septem sunt montes, in quibus sedet mulier; ¹⁰ septemque reges sunt, quorum quinque ceciderunt, et unus est; alius nondum venit, et cum venerit, paululum duraturus est. ¹¹ Bestia autem, quae fuit et non est, is est octavus et ex septem est inque perniciem abit. ¹² Decem autem, quae vidisti, cornua, decem reges sunt, qui regnum nondum adepti sunt; sed potestatem uti reges eadem hora adipiscentur cum belua. ¹³ Ii eundem animum habebunt, suasque viris ac potestatem beluae tradent; ¹⁴ ii cum Agno bellum gerent, eosque vincet Agnus, utpote dominorum Dominus et regum Rex, necnon vocati cum eo electique ac fidentes.

¹⁵ Quas autem aquas vidisti — inquit me alloquens — ubi sedet meretrix, populi sunt et plebes et gentes et linguae. ¹⁶ Item decem cornua, quae super belua vidisti, ii meretricem oderint, eamque desertam ac nudam reddent, et eius carnes comedent, et eam igni comburent: ¹⁷ iis enim Deus eam mentem iniecit, ut eius sententiam exsequantur, eodemque animo agant, et regnum suum beluae tradant, donec Dei mandata peragantur. ¹⁸ Mulier autem, quam vidisti, est urbs magna, regnum in reges terrae obtinens ».

CAPUT 18

Horrendum Babylonis excidium proponitur, lugent negotiatores terrae, qui ex pompa et luxu ipsius ditati sunt. Exsultant vero omnes electi ex tam iusta Dei ultione.

¹Postea vidi alium angelum de caelo descendentem, magna potestate praeditum, cuius splendore collustrata terra est. ²Is vehementer, magna voce clamans, dixit: «Cecidit, cecidit magna Babylon, factaque est daemonum domicilium et omnium impurorum spirituum omniumque obscenarum et invisarum volucrum custodia! ³Quoniam taetro stuprorum suorum vino gentes omnes potionavit, regesque terrarum cum ea scortati sunt, et terrarum mercatores eius deliciarum copia locupletati».

⁴Item aliam vocem audivi de caelo dicentem: «Migrate ex ea, mi popule, ne sitis eius peccatorum participes neve eius cladibus afficiamini: ⁵quoniam eius peccata ad caelum usque pertigerunt, eiusque scelera recordatur Deus. ⁶Afficite eam, ut et ipsa vos affecit, eique duplicem pro eius factis gratiam referte; eodem poculo, quo miscuit, miscete ei duplum. ⁷Quantum ipsa se honoravit et luxuriata est, tantum ei cruciatum luctumque date. Quoniam ipsa sic cum animo suo cogitat: «Sedeo regina neque vidua futura sum neque luctu afficiar», ⁸propterea uno die venient eius clades, mors, luctus, fames, eaque igni cremabitur: quoniam potens est Dominus Deus, qui eam ulciscetur».

⁹Eamque terrarum reges, qui cum ea scortati luxuriatique fuerint, deplorabunt ac lamentabuntur, cum eius incendii fumum videbunt, ¹⁰procul, metu eius cruciatus, absistentes ac dicentes: «Eheu, urbs illa magna Babylon, urbs illa potens, cuius supplicium una venit hora!».

¹¹Item eam terrarum mercatores deflebunt ac lugebunt, quod eorum mercem nemo iam emet: ¹²mercem auri et argenti et gemmarum et margaritarum, et byssi et purpurae et serici et coccini, et omnis generis lignum thyinum, eburneaeque et ex pretiosissimis lignis confecta vasa et aere et ferro et marmore, ¹³et cinnamomum et odores et unguentum et thus, et vinum et oleum et similam et triticum, et iumenta et oves et equorum et raedarum, et corporum et animas hominum. ¹⁴Discesserunt a te cupita animo tuo poma, omnia denique opima et praeclara a te discesserunt, nec ea amplius invenies.

¹⁵Horum mercatores ab ea locupletati, procul, prae eius cruciatus metu, astabunt, plorantes ac lugentes, ¹⁶et ita dicentes: «Heu, heu, urbs illa magna, induta byssino et purpureo et coccino, et auro deaurata gemisque et margaritis! ¹⁷Una hora depopulatae sunt tantae opes!».

Item omnes navicularii omnisque copia navalis et nautae et quicumque in mari negotiantur, procul astiterunt, ¹⁸et eius incendii fumum

spectantes, ita vociferari institerunt: « Ecquae par fuit urbi illi magnae? ». ¹⁹ Tum sparso super capita sua pulvere, flentes ac lugentes ita quiritari: « Heu, heu, urbs magna, in qua omnes habentes in mari navigia, ditati sunt eius pretiis! Ea una hora depopulata est! ²⁰ Laetare super ea caelum, sanctique apostoli atque vates, quoniam Deus vestras iniurias in eam ultus est! ».

²¹ Deinde sustulit robustus quidam angelus saxum ingens uti molam, et in mare deiecit dicens: « Tali impetu iacietur Babylon urbs illa magna nec amplius exstabit, ²² nec amplius in te citharoedorum et musicorum et tibicinum et tubicinum vox audietur, nec amplius in te ullius artis artifex exstabit, nec amplius in te molae sonus audietur, ²³ nec amplius in te lucernae lumen lucebit, nec amplius in te sponsi sponsaeva vox audietur! Tui mercatores erant hominum optimates, tuis veneficiis deceptae sunt gentes omnes, ²⁴ et in eadem te vatium sanctorumque cruor inventus est, et omnium in terris occisorum! ».

CAPUT 19

Laudant caelestes Deum, quod vindicavit sanguinem suorum e manu meretricis. Beati describuntur, qui ad cenam nuptiarum Agni vocati sunt. Angelus adorari se prohibet. E caelo summus ille Rex regum apparet, bellum oritur in quo apprehenditur bestia, et in stagnum ardens deicitur.

¹ Postea audivi magnam ingentis multitudinis vocem in caelo dicentis:

« Halleluia!

Salus et gloria et honos et potestas Domino, Deo nostro,

² cuius vera iustaque sint iudicia,

qui magnam illam meretricem,

quae terram impudicitia sua corrumpibat,

damnaverit et ab ea poenas sanguinis suorum repetiverit! ».

³ Iterumque dixerunt: « Halleluia! Eius autem fumus exhalat in omnia saecula! »

⁴ Tum viginti quattuor senatores, et quattuor animalia procubuerunt, Deumque in solio sedentem venerati sunt, dicentes: « Amen. Halleluia! ».

⁵ Et vox ex solio prodiit dicens:

« Laudate Deum nostrum omnes eius servi
eumque metuentes, parvi iuxta ac magni! ».

⁶Item audiui quasi ingentis multitudinis vocem quasique multarum
aquarum et vehementium tonitruorum sonitum, qui dicebant:

« Halleluia!

⁷Regnum enim adeptus est Dominus, Deus omnipotens.

Gaudeamus et exsulemus eique gloriam tribuamus,
quoniam Agni venerunt nuptiae eiusque coniunx sese paravit.

⁸Eique mandatum est, uti byssino puro splendidoque induatur;
est autem byssinum virtutes sanctorum.

⁹Scribe: — inquit me alloquens — Beati, qui ad nuptiarum Agni cenam
vocati sunt! Haec sunt — inquit mihi — vera dicta Dei ». ¹⁰Hic ego ei ad
pedes accidi, eius venerandi gratia. Sed ille: « Cave — inquit — ne facias!
Conservus tuus sum tuorumque fratrum, Iesu testimonium habentium.
Deum venerator: nam Iesu testimonium, oraculi spiritus est ».

¹¹Deinde vidi apertum caelum: et ecce albus equus, cui qui insidebat
vocatur Fidelis et Verus, iusteque et iudicat et belligerat.

¹²Eius oculi sunt igneae flammae similes, in capite insunt multa
diademata; habet nomen scriptum, quod nullus novit, nisi ipse; ¹³ind-
utus est pallio tincto sanguine, et nomine vocatur Sermo Dei. ¹⁴Eumque
sequuntur in equis albis exercitus, candido mundoque byssino induti.

¹⁵Ex eius ore prodit gladius acutus, quo gentes feriat, *quos ipse fer-
reo baculo reget*; idemque calcabit torcular vini saevitiae iraeque Dei
omnipotentis. ¹⁶Habet autem in pallio et femine suo scriptum nomen:
regum Rex et dominorum Dominus.

¹⁷Praeterea vidi alium angelum in sole stantem, qui magna voce cla-
mans, omnes medio caelo volantes aves sic allocutus est: « Adeste et
coite ad magni Dei cenam: ¹⁸uti regum, uti tribunorum, uti potentium,
ut equorum equitumque, ut omnium — tum liberorum, tum servorum,
tum parvorum, tum magnorum — carnes comedatis ».

¹⁹Vidi et beluam, terraeque reges et eorum exercitus congregatos, ad
bellum gerendum cum equi equite ac eius exercitu. ²⁰Verum com-
prehensa est belua, et cum ea falsus vates, qui in eius conspectu fece-
rat ostenta, quibus deceperat eos, qui bestiae notam acceperant quique

eius venerabantur imaginem; duo illi vivi coniecti sunt in stagnum ignis ardens sulphure. ²¹ Reliqui gladio necati sunt sedentis in equo, qui gladius ex eius ore prodibat, eorumque carnibus satiatae sunt omnes alites.

CAPUT 20

Angelus Satanan vinculis constringit ad mille annos; quibus solutus, Gog et Magog, id est, occultos et apertos hostes in sanctos concitat. Sed Domini vindicta coërcet illorum insolentiam. Aperiuntur libri ex quibus iudicantur mortui.

¹ Deinde vidi angelum de caelo descendentem, clavim habentem Tartari et ingentem catenam in manu sua. ² Is cepit draconem, serpentem antiquum, qui est Diabolus et Satanas, eumque colligavit in mille annos; ³ et in Tartarum coniecit conclusitque et insuper obsignavit, ne deinceps gentes deciperet, donec peracti forent mille anni, post quos solvendus est ad exiguum tempus. ⁴ Tum sellas vidi in quibus consessum est, illisque iudicium datum est; itemque vidi animos decollatorum propter Iesu testimonium propterque Dei sermonem, et qui neque bestiam aut eius imaginem venerati sunt, neque notam in suam frontem aut manum acceperunt: ii revixerunt et cum Christo mille annos regnarunt. ⁵ Reliqui mortuorum non revixerunt, donec transacti forent mille anni. Haec est prima resurrectio. ⁶ Felices sanctique sunt, qui sunt primae resurrectionis compotes! In eos secunda mors potestatem non habet, quia erunt Dei et Christi sacerdotes et cum eo regnabunt mille annos.

⁷ Peractis iis mille annis, solvetur Satanas ex suo carcere ⁸ et proficiscetur ad decipiendas gentes, quae quattuor terrae angulis continebuntur, Gogum et Magogum, ut eos ad bellum convocet, quorum tantus erit numerus, quantus est harenae maris. ⁹ Hi, facta, quam late tellus patet, expeditione, sanctorum castra et urbem amatam circumsederunt. Sed eos delapsus a Deo ignis de caelo confecit; ¹⁰ et Diabolus, qui eos decipiebat, deiectus est in igneum sulphureumque stagnum, ubi erat belua falsusque vates; cruciabunturque dies ac noctes in omnem perennitatem.

¹¹ Item vidi solium album ingens et quemdam in eo sedentem, cuius ex conspectu terra caelumque fugit, nec ullo iam loco exstiterunt. ¹² Vidi item mortuos, parvos iuxta ac magnos, ante Deum astantes; apertique sunt libri, et alius liber apertus, qui est vitae liber, et iudicati sunt mortui ex librorum scriptis pro suis factis; ¹³ reddiditque mare suos mortuos,

et Mors et Orcus mortuos reddidere suos: de quibus, ut erant cuiusque facta, ita iudicatum est.

¹⁴Mors autem et Orcus coniecti sunt in stagnum igneum. Haec est secunda mors. ¹⁵Quodsi quis in vitae libro scriptus inventus non est, is in igneum stagnum coniectus est.

CAPUT 21

Novam Ierosolymam descendantem e caelo sponsam, uxorem Agni, ac illius structuram describit pretiosis lapidibus ornatam, cuius templum est Agnus.

¹Vidi autem novum caelum, novamque terram: nam prius caelum priorque terra perierat, nec usquam iam erat mare. ²Ego Iohannes vidi urbem sanctam Ierosolymam novam a Deo de caelo descendantem, paratam uti sponsam viro suo ornatam. ³Audivique magnam vocem de caelo dicentem: «*Ecce Dei apud homines tabernaculum! Quid apud eos habitabit, et ipsi eius populus erunt, et ipse Deus erit apud eos Deus eorum;* ⁴*abstergetque Deus omnem lacrimam ex eorum oculis, nec amplius mors erit neque luctus neque quiritatus neque labor erit amplius, quod priora abierint.*

⁵Ego — inquit is, qui in solio sedebat — facturus sum omnia nova ». Tum me alloquens: «*Scribe — inquit — haec dicta vera fidaque esse.* ».
⁶Tum mihi dixit: «*Factum est! Ego sum A et Ω, principium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aquae vitae gratis.* ⁷*Victor possidebit omnia, eique ego Deus ero et ipse mihi filius erit.* ⁸*Sed ignavos et infidelis et execrabilis et homicidas et impudicos et veneficos et deastricolas et omnes mendaces: hos, inquam, sua sors manet in stagno quod igni ardet et sulphure, quae secunda mors est.* ».

⁹Tum venit ad me unus septem angelorum, qui septem phialas habebant septem postremarum cladium plenas, qui me sic allocutus est: «*Ades, monstrabo tibi sponsam, Agni uxorem.* ¹⁰*Deinde me divino afflatu in magnum arduumque montem sustulit et mihi monstravit urbem magnam, sanctam Ierosolymam de caelo a Deo descendantem, divina gloria praeditam;* ¹¹*eius luminare simile erat lapidi pretiosissimo, veluti iaspidi crystallum imitanti;* ¹²*habebatque murum ingentem et altum, et portas*

duodecim, superque portis angelos totidem, et inscripta *nomina*, videlicet duodecim *Israeliticarum tribuum*. ¹³ *Ab oriente tres erant portae, a borea tres, ab austro tres, ab occidente tres;* ¹⁴ *urbis murus habebat fundamenta duodecim, et in iis nomina duodecim apostolorum Agni.*

¹⁵ *Qui autem mecum loquebatur, calamum habebat aureum, quo urbem eiusque portas et murum metiretur.* ¹⁶ *Cuius urbis is situs erat, ut esset quadrata: tanta longitudine, quanta latitudine. Hanc urbem calamo dimensus est ad stadiorum duodecim milia, pari longitudine et latitudine ac altitudine.* ¹⁷ *Eius murum centum quadraginta quattuor cubitis dimensus est, hominis, hoc est angeli, mensura.* ¹⁸ *Eius muri structura erat ex iaspide, urbs ipsa ex auro puro, puri vitri similis.* ¹⁹ *Muri urbis fundamenta omnibus ornata gemmis: primum fundamentum erat iaspis, alterum sapphirus, tertium chalcedonius, quartum smaragdus,* ²⁰ *quintum sardonyx, sextum sardius, septimum chrysolithus, octavum beryllus, nonum topazus, decimum chrysoprasus, undecimum hyacinthus, duodecimum amethystus.* ²¹ *Duodecim portae duodecim erant uniones, ex singulis unionibus singulae constantes; urbis area erat aurum purum, perlucida uti vitrum.*

²² *In ea fanum non vidi: nam Dominus, Deus omnipotens, eius fanum est, et Agnus.* ²³ *Urbs sole non eget neque luna, qui in ea luceant: nam Dei splendor eam collustrat, eiusque lucerna Agnus est.* ²⁴ *Atque in eius urbis lumine gentes servatorum ingredientur, in eamque conferent terrarum reges suam gloriam ac honorem;* ²⁵ *nec eius portae claudentur interdium: nam nox quidem ibi nulla erit,* ²⁶ *et in eam conferetur gentium gloria et honos,* ²⁷ *nec in eam intrabit quidquam profanum quodve scelus committat aut mendacium, sed dumtaxat scripti in Agni libro vitae.*

CAPUT 22

Ostenditur aquae vivae fluvius et arbor vitae. Sequitur prophetiae huius conclusio, in qua Iohannes ostendit verissima esse quae hic continentur. Et iam tertio repetit, dictata haec omnia ab eo esse, qui est A et Ω.

¹ *Deinde mihi monstravit vitalis aquae purum fluvium, limpidum uti crystallum, ex Dei et Agni solio manantem.* ² *Et in medio eius areae et fluvii hinc atque hinc vitae arborem, fructus duodecim parientem,*

singulis *mensibus suum fructum* edentem. Arboris *folia ad gentium curationem* pertinent. ³In ea nec ulla deinceps erit devotio et Dei Agni-que solium erit; eumque sui servi colent ⁴et eius faciem videbunt et eius nomen gestabunt in suis frontibus. ⁵Nec erit ibi nox, nec lucerna solis-ve lumine indigebunt, quippe quos collustrabit Dominus Deus, et regnabunt in omnia saecula.

⁶«Haec sunt — inquit me alloquens — certa veraque dicta»; et Dominus, sanctorum vatum Deus, angelum suum misit ad monstrandum suis servis, quae brevi futura sunt. ⁷«Ego brevi venturus sum: felix, qui verbis pareat oraculi huius libri».

⁸Ego vero Iohannes, qui haec et aspexi et audiui, cum audivissem aspexissemque, angelo, qui haec mihi monstrabat, ad pedes accidi, ut eum venerarer. ⁹Sed ille: «Cave, ne facias: — inquit — tuus enim conservus sum tuorumque fratrum vatum et eorum, qui istius libri dictis parent. Deum venerator!».

¹⁰Tum illud addidit: «Oraculi istius libri dicta ne obsignato: nam tempus in propinquo est! ¹¹Qui nocet, nocere pergat; et qui sordet, sordere pergat; et iustus, iustus esse pergat; et sanctus, sanctus esse pergat».

¹²«Equidem brevi venturus sum, meam mecum mercedem ferens, uti pro suo quemque merito remunerer. ¹³Ego sum A et Ω, primus et ultimus, principium et finis». ¹⁴Beati, qui eius praecepta obeunt, uti potestatem habeant in arborem vitae, et per portas intrent in urbem. ¹⁵Foris quidem erunt canes et venefici et impudici et homicidae et deastricolae et quisquis falsa amat atque facit!

¹⁶«Ego Iesus meum angelum misi, qui vobis haec super ecclesiis testaretur. Ego sum Davidis stirps atque genus, stella clara et matutina».

¹⁷Et Spiritus et sponsa dicunt: «Veni!»; et qui audit, dicat: «Veni!»; et qui sitit, veniat; et qui vult, sumat aquam vitae gratis.

¹⁸Testificor autem omnibus oraculi huius libri dicta audientibus: si quis ad haec addiderit, addet ei Deus cladis in hoc libro scriptas; ¹⁹et si quis de verbis libri huius oraculi ademerit, adimet Deus sortem eius de libro vitae deque sacra urbe, et scriptis in hoc libro.

²⁰Dicit, qui haec testatur: «Etiam, veniam brevi». Amen: etiam veni, Domine Iesu!

²¹ Domini nostri Iesu Christi favor assit vobis omnibus. Amen.

NOVI TESTAMENTI FINIS

Habes, lector, quae nos in praesentia potuimus. Quodsi quid bene dictum est, Deo tribui laus debet, omnium bonorum datori; sin quid erratum est, ignosce nobis, ut ipse tibi velles ignosci. Deinceps si voluerit Deus, uti plura et meliora discamus, plura et meliora dabimus, volente Deo.

BIBLIOGRAPHIA

1. S. Castellio, *Biblia interprete Sebastiano Castellione*, Iohannes Oporinus, Basilea, 1551.
2. S. Castellio, *Biblia Sacra ex Sebastiani Castellionis interpretatione*, Thomas Fritsch, Lipsia, 1697.
3. E. Schick, editor, *Nova Vulgata* (2 ed.), Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1998.
4. E. Nestle, K. Aland, editores, *Novum Testamentum Graece* (28 ed.), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2012.
5. M. A. C. de Vaan, *Etymological Dictionary of Latin and the other Italic Languages*, Brill, Leiden, 2008.
6. P. G. W. Glare, editor, *Oxford Latin Dictionary* (2 ed.), Oxford University Press, Oxford, 2012.
7. F. Gaffiot, *Dictionnaire illustré latin-français*, Gérard Gréco, 2016.

QUOD IN LIBRO CONTINETUR

Evangelium auctore Marco	1
Iacobi Apostoli Epistola	35
Iohannis Apostoli Epistola Prima	42
Iohannis Apostoli Epistola Secunda	50
Iohannis Apostoli Epistola Tertia	52
Iudae Apostoli Epistola	54
Apocalypsis Iohannis Theologi	56

